

לישנא קלילא

סיכום בקצרה לתלמוד ירושלמי עם ביאור הגר"ח"ק צוקללה"ה

עירובין ז. - מה: | ע"פ סדר ש"ס ירושלמי עוז והדר | גליון 31

פ"ב ה"ג

יז' עד כמה מותר להרחיק פסי ביראות שנותנים סביב הבאר ואף הבאר מן המנין, [כדאמר רשב"א דבאר שיש בה מידת ב"ס, מותר להרחיק רק מלא ראשה ורובה של פרה], **אבל אמרו לר"י** דה"מ בגינה וקרפף, אבל בדיר של בהמות בשדות וסוהר של בהמות בעיר, או מוקצה רחבה שאחורי הבתים, או חצר שלפני הבתים מותר אפי' חמשה ועשרה כורים והז' פסי ביראות דהוי לצורך שתנית אדם.

פ"ב ה"ד

דך הרבים העוברת בפסי ביראות, לר' יהודה לא מהני פסי ביראות ככה"ג דאדו רבים ומבטלי מחיצתא, ולרבנן מהני, והא דס"ל לר' יהודה דמטלטלין תחת גשרים המפולשין מטעם פי תקרה, ולכאז' אף בדקעי בה רבים, [אבל לרבנן לא תק' כיון דפליגי בעיקף דינא דפי תקרה דל"א אלא כשיש ג' דפנות], ואמר ר' אחא דלא קשיא, **ופי' ר' ירמיה** דלא תק' כיון דר' יהודה התייר גשרים רק במפולשין לבקעה, **אבל תק' ר' לעזר** מדאמר ר' יהודה דמתירין מבוי מפולש לרה"ע ע"י לחי וקורה בב' הצדדים [ולחכמים בעי בצד אחד דקא צוה"פ], אלא שאני מבוי דהתיירו עד י' אמות כמבואר לעיל פ"א ה"א, ואילו פסי ביראות לר' יהודה מותרים עד יג' אמות ועוד כמבואר לעיל ה"א, אבל ר' הושעיה שמע דלר' יהודה אף מבוי פריצתו ביג' אמה ועוד והדר קו' לזכותא, אבל י"ל דשאני פסי ביראות דפרוץ מרובה על העומד, משא"כ מבוי דעומד של ב' המחיצות מרובה על הפרוץ.

סביב איזה באר ובור עושין פסי ביראות, לר"ע עושין לבאר היחיד והרבים ולבור הרבים, אבל לבור היחיד בעי מחיצה, דשאני בור היחיד דעשושין מימיו לכלות אבל בור הרבים כיון דתליא ברבים לא יכלה, [והיינו בער"ש, דבשבת ל"ח אם יכלה כיון דהותר מער"ש הותר], [אבל אי"ל מצד דבור הרבים יש לו קול ומותרים הפסין מצד המים, דהלא אף באר היחיד שרי], **ולר' יהודה בן בבא** עושין פסין רק לבאר הרבים דס"ל דבעי תרתי שיהיה באר ושאיין עומדים מימיו לכלות, אבל לבאר היחיד ובור היחיד והרבים עושין חגורה של בחלים, והאף דמחיצה של שתי לא התיירו אלא לשיירא כדלעיל ספ"ק ולרבנן התקירו ביחד לא התיירו אלא עד ב"ס, י"ל דלר"י בן בבא בבורת הקלוי דמהני אפי' מחיצה של ערב אלא לר"ע בבור היחיד בעי מחיצה מגורה.

הלכה כר"י בן בבא מדאמרו עושין פסין לביראות, ואי כר"ע נימא לבורות, [אבל אי"ל דביראות משמע גם באר היחיד, דא"כ אינו כריב"ב, וכ"ת דמתני' כר"ע אי"ל כן כיון דנימא דביראות היינו גם בורות, והלא ס"ל דיחיד לא, וע"כ דביראות הפי' רק של רבים].

פ"ב ה"ה

גדר קרפף, גינה וקרפף שהם ע' אמה ושייריים על ע' אמה ושייריים מוקפים גדר מטלטלין בתוכה דכל שאינו בית דירה אין מטלטלין בהם ודינן ככרמליה, מלבד אם ההיקף שלהם כגיל ואמר ר' יהודה הן בבא דה"מ אלא יש בה שומייה או בית דירה שיהא תשמיש דירה גנון סוכת שומרים, דאם נבנה ואח"כ הוקף מטלטלין אפי' יותר מב"ס, אבל הכא איירי שהוקף ואח"כ נבנה, ואי ליכא בית שומייה מטלטלין רק עד י' אמות, וכן מהני לטלטול אם תהא סמוכה לעיר ובה"ז תתבאר דעת ר"י ור"ע דסמי בפחות מכך.

שיעור ע' אמה ושייריים על ע' אמה ושייריים, פי' ר' יונתן דיפל"י ממשכן שהיה נ' אמה על ק' אמה דהיינו ה' אלפים אמות מרובעות, וע' על ע' אמה היינו ה' אלפים חסר מאה, ותני דשייריים הם ב' שליש אמה, ונמצא

לרצועה של רפ' ברוחב שליש אמה דע' וע' שליש אמה לרוחב וע' וע' ושליש אמה לאורך הם עוד צג' אמה ושליש, ובתוספת ב' שליש אמה על ב' שליש אמה לפינות נמצא עוד ד' תשיעיות, וכדתני דלא יכלו חכמים לעמוד עליו.

יח קרפף שיש בו סאתיים דדינו כיותר מב"ס אין מטלטלין בו אלא עד ד' אמות, **קרפף סאה וחברו סאה חסר ד'** אמות, **"לא דמטלטלין בשניהם דמשלימים זה את זה**, **וי"א דאין מטלטלין** דאם נתיר יבואו לטלטל מבית סאה לבית סאה, ולכו"ע **בשלשה של בית סאה** והאמצעי חסר ד' אמות ונפרצו זה לזה דמטלטלין בשנים מהם ודינן שאין מטלטל בשלשתן גלי דעתיה דמטלטל משום דאין בית סאתיים.

הזורק למקום הראוי, קרפף משיעור כוריים עד בית סאתיים דהותר לשיירה, כמבואר לעיל פ"א, **הזורק לתוכו לר' אבהו חייב**, ולר"ש ב"ר ציחק רק אסור לזרוק לשם אבל ליכא חיוב, דשמא אף מד"ת נמי כרמליה הוא, וליכא חיוב, ורואיה דכי נימא דהזורק למבוי שקורנו למעלה מכ' אמה יתחייב הואיל וכשר לר' יהודה, וכן וכי נימא דהזורק למבוי הרחב מ' אמות יתחייב הואיל ורואי לר' יהודה מרוחב יג' אמה ועוד ומשמע דס"ל ליר' דג' מחציות הוי כרמליה דא' וכדכ' הרמב"ם, ולפי"ז ילה"ק מ"ט הביא מקורה למעלה מכ' אמה, ולא בפחות מכ' אמה דהוי כרמליה.

חצר הפתוחה לקרפף, מטלטלין מהחצר לקרפף וכר"ש ריש כל הגנות דחצירות וקרפפות רשות אחת הן, אבל לא מלקרפף לחצר דאם יש בהם תרע על בית סאתיים נראה כמטלטל בקרפף ב"ס.

ילה"ס האם מותר לטלטל מקרפף לקרפף דרך חצר דהלא מקרפף לקרפף אסור לר"י, לעיל, וכשיש ב"ס בניהן לכ"ע אסור.

פ"ב ה"ו

עוד שי' בגדר קרפף, לר' יהודה חשיב קרפף אפי' יש בור שיח ומערה, והא דאמר ר' יהודה דקרפף שוטבלין מצנו עציץ ביו"ט חשיב רק כשהוא סמוך לעיר, שאני הכא דחשיב בית דירה, אבל ביו"ט כל שאינו סמוך לעיר לא סמיך דעתיה אנציץ דשם, **לר"ע אפי'** אין בה אחת מכל אלו מטלטלין בתוכה אם יש בה שיעור קרפף.

פ"ב ה"ז

קרפף שאינו מרובע, לר"א לא חשיב קרפף אם אורכה יותר על רוחבה אצ"ג הוקף לדירה, **ולר' יוסי אפי'** אורכה כשנים ברוחבה מטלטלין בתוכה. **הא דיליף ר' יונתן** לשיעור קרפף ממשכן שלא היה מרובע אתיאי כר"י ודלא כר"א, וכע"ז נח' גבי הרחקת בית רובע ככלאים לר' יוחנן בעי מרובע, ולר' יוסי אפי' אורכה כשנים ברוחבה.

פ"ב ה"ח

יט' ר' אילעאי שמע מר"א ולא מצא לו חבר ששמע ג"כ מר"א, **דשיעור קרפף אפי' כבית כור**, והיינו דודאי אין לטלטל יותר מב"ס, אלא במתלקטת סאתים מבית כור פי' אף דההיקף יותר מב"ס, א"ז הפי' תל המתקלקל, המפרידו מהבית כור.

עוד שמע ר' אילעאי ולא מצא לו חבר, **דאנשי חצר ששכח אחד מהם אלא עירב**, **לר"א ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא**, אבל להן מותר, **ולרבנן** אין להן אסור להכניס ולהוציא מביתו ורק מחצו מותר להן, **כיון דאדם** ששכח מבטל חצירו ולא ביתו, אבל לר"א כשם שמבטל רשות חצירו כך מבטל רשות ביתו, **והא דאסור לו להוציא** אף

דביטל רשותו, י"א משום קנס על ששכח לערב, אבל הק' וכי יש קנס על שונג דברבנן.

ילה"ס בביתל רשות ביתו האם רבנן מודים דמותרים בני החצר, דדילמא כיון דמפרש מהני ביטולו, או"ד דלא עביד איניש דמסלק נפשיה לגמרי מביתו ובטלה דעתיה אצל כל אדם, וכן ילה"ס בביתל רשות חצירו האם ר"א מודה דאסורים בביתו, כיון דמפרש דלא ביטל ביתו, או"ד דלא מבטל איניש חצר ללא בית.

עוד שמע ר' אילעאי כנ"ל, **שיצאין בפסח בערבקבני** מין מרור.

בכל מערבין

פ"ב ה"א

בכל מערבין עירובין תחומין, ומשתתפין שיתופי מבואות, חוץ ממים ומלח, **"וא דמתני' כר"א** אבל לר' יהושע אין מערבין אלא בפת, **וי"א דמתני' אף כר"י**, ור' יהושע פליג רק בעירובי חצירות אבל מתני' דאיירי בשיתוף ובתחומין מודה ר"י.

מתני' דבכל מערבין מלבד מים ומלח, כר"מ דהנה לת"ק מערבין בכל דבר שהוא נאכל חי אבל אין מערבין בדבר שנאכל עם הפת ואינו נאכל כמות שהוא, כלוף וקולקס, ולר"מ אף בזה מערבין, מלבד **השום והבצלים** דלאו בני אכילה אלא תבלין, אי"נ משום דחזי בעיניהו אבל רק ע"י תיקון, ומעשה בר"מ ששבת בארדקסם ובא אחד ע"י שיעירב בבצלים והושיבו ר"מ בד' אמות שלו כדין היוצא חוץ לתחום.

כ חילוק בין מעשר שני לעירוב, הובא לעיל בכל מערבין ומשתתפין מלבד מים ומלח ובלבד דבר שהוא נאכל חי כמות שהוא ובין לר"ע ובין לר' ישמעאל דלהלן גבי מע"ש, וגבי מע"ש דתן שאינו נאכל כמות שהוא דגבי מע"ש בעי ומלח אף בזה מערבין, וה"מ לר"ע אבל לר' ישמעאל ליכא הן כללא, דכ' **ז'נתת הכסף בכל אשר תאוו נפשך** כלל, **ל'בבאין ובצאן ביין ובשכר'** פרט, **ו'ובכל אשר תשאלך נפשך** כלל, **ודרשי' לר' ישמעאל** כעין הפרט דבר שהוא וולד ולדות הארץ שגדל מהארץ וצאן ובקר כג'ניון מהארץ, **ולר"ע** כעין הפרט דבר שהוא פרי וולד פרי וכפירות וצאן ובקר הגולדים מאמן, ומכשירי פרי שמתקנים פירות לאכילה ע"י שנוט', **ונ"מ** בדגים וחובבים כמהין ופטריות דלר"ע נקחין מכסף מע"ש דדגים וחובבים הוו ולד פרי ומכשירי פרי, וכמהין ופטריות אע"ג דאינו ולד פרי מ"מ דמי בשני צדדים שהם פרי ומכשירי פרי [ובתוס' עירובין כז: מבואר דאף הם פרי מפרי ועי' שו"ע שפי' ה' ובביאור הגר"א שם], ומלבד מים ומלח דאין לוקחין, **אבל לר' ישמעאל אין לוקחים מכסף מע"ש** דגים לפי שאין גידולו מהארץ, ומתני' דמשמע אף דגים וחובבים אתיאי כר"ע ולא כר"י.

טעם דלא מהנו מים ומלח לפי שאין הגוף ניזון מהם, **וי"א לפי** שהם מין קללה מים במבול וכ' במלח גפרית ומלח שרפה כל ארצה, והנה בפשוטו משמע דקא' על מע"ש דרז"כ ביה 'ברכה' אבל לפיז' אתיאי דלא כר"י ודלא כר"ע, וכן דהראשונים התעיקו טעמים אלו על עירוב.

מי מלח, אמר ר"א דנלקחין מכסף מעשר שני אף דמים ומלח אין נלקחין, אבל כיון דעתה ראוויין לטבל את הפת הוי אוכל, דס"ל דמים ומלח אינם נלקחים משום דאינם אוכל, **ובשם ר' מיישא** ה"מ אם עירב בהם שמן, אבל הק' דא"כ לא יערב אלא לפי שיעור השמן שבו, דתנן בפאה גבי הא דאין פוחתין לעניים בגוון ביין לת"ק אין פוחתין מחצי לוג,

לר"ע רביעית, ואמר ר"א וכן לעירוב, ובשמן אמרו מערבין מזון ב' סעודות, וכן ס' חומצין מזון שתי סעודות ובשם ר"ש ב' יצחק פי' דהיינו לטבל ירק הנאכל מזון ב' סעודות ולא שכל הסעודה מירק.

מעריבם באפונים חיים וקמ"ל לר"מ דאין מעריבין בדבר הצריך תיקון, ולא אמר' דאין מעריבם בהם הואיל ומסריחין את הפה כשהם נאכלים חיים.

דג מליח ובשר מליח מעריבין בהם הדהוך לאוכלם כן.
בשר חי מעריבין בו דהבבליים אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן יפה בלשון סגי נהור, דהיינו שדעתם מקולקלת ואינם קצים לאכול בשר חי, וז"מ מעריבין כמו דמערבין לישראל בתרומה, וכן מעריבין **בכלבודא** מין דג, הואיל והכותים אוכלים מהם חיים, וכן מעריבין בפפעועין דגדגניות ו**תחלוגלות** דהיינו קקולי חנדוקיקי ופרפחיניה ופי' בבבלי דאף שוין קשים לחשוכי בנים, מ"מ חוז למרובי בנים.

הנודר מהמבושל מותר במים ומלח.

הנודר מהמבושל לתנא דמתני' מותר בשלוק וצולי, ואילה"ק מדתנן היה מבשל את השלמים או שולקן גבי קרבן נזיר דצריך להיות מבושל, וכן מדכ' יזיבשלו את הפסח באש', ודואי דהיה חלכלה ורתנן שעשו כן דכ' בספיא דקרא 'כמשפט', מ"מ אילה"ק כן כיון דהלך בנדריים אחר לשון ב"א, אבל לר' יצחק איהו אחר לשון תורה, אמנר ר' יאשיה אמר דאיהו לחומרא ולכן ל"א נ"מ באומר **קונם יין שאני טועם בתה**, ונימא דלתנא דמתני' אסור ביו"ט האחרון דלשון ב"א קרי ליו"ט האחרון תה, ולר' יאשיה מותר דלשון תורה קרי ליו"ט אחרון עצרת.

ר' יוחנן אמר שלא טעם מזון, ואכל **חליטין** פירות גיטוסר, לפי דבשלון ב"א לא נקראי מזון, דאין פירות סוערים את היתב, והא' דתנן **הנודר ממזון מותר קר במים ומלח** ומשמע דבפירות אסור, י"ל דס"ל כר' יאשיה דאזיל אחר לשון תורה, וכדכ' ינעשר אתנותו נושאות בר ולחם ומזון' ודרש' דכל הדברים קרויין מזון ואף מה דלא סעידי.

כא האם בעי עירוב הראוי לו, **מעריבין לנזיר** ביין דחוי לאחרים, **ולת"ק** מעריבין לישראל **בתרומה** דחזיא לכהן, ולסומכוס רק בחולין אבל מעריבין לנזיר ביין, דיכול להשאל על היתרות מכמאור בבבלי, ואף דגם על תרומה אפשר להשאל מ"מ כן דנשאל הדר לטבל ואז"א להפריש אף במקום אחר בביהש"מ משום שבות, וס"ל לסומכוס כת"ק בדעת ב"ש דאין מעריבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה דבעי מידי דחוי ליה [א.ה.]. ודאיכא לעיל לסומכוס היתיר בין לנזיר, י"ל דב"ש דל"א דאין מעריבין לנזיר בין ס"ל כשי' בניור ט. דאין שאילה לנזירות, אבל בעיקר הסברא ס"ל לסומכוס כב"שן, ולחנניה בדעת ב"ש אין מעריבין אא"כ כלי תשמישו שם.

נדר מהככר מעריבין בו, דראוי לאחרים, **הקדיש ככר** אין מעריבין בו דאינו ראוי לאחרים, ור' אחא הק' הלא גם הקדש שרי ע"י שאילה.

ע"י שטעאה לחי למבוי מותרת את המבוי ואף דאיסורי הנאה, ול"א דאינו ראוי לאחרים כיון דמ"מ נוסתם המבוי.

מעריבין לכהן בבית הפרס ואף דבעי שיוכל לאכול שם י"ל כיון דבית הפרס ספק דרבנן יכול להכנס לשם ע"י ניפוח.
לר' יהודה **מעריבין לכהן אף בין הקברות** פי' בבית הקברות מפני שהוא יכול ליכנס בשידה תיבה ומגדל ולעשות לו חור פחות מטפח וליתחוב בכוש ובקיסם ולאכול ואף דשבות היא מ"מ שרי בביהש"מ.

פ"ב ה"ב

עוד אופנים דמהני עירוב הראוי לאחרים, מעריבין **דבמאי** דחוי לעינים, וילה"ס האם ב"ש דס"ל דבעי עירוב מידי דחוי פליגי דבמאי והוי כדתני גבי אתרוג דמאי ב"ש פוסלין דל"א לכס בו"מ מכשירין א"רד דשאני עירוב דרבנן דמודים בו.
ראי' טעם אתרוג מהני כשי' בירושלים שמפסדי ע"י שמשוש הד, ואם נטל יצא.

מעריבין במעשר ראשון **שניטלה תרו"מ** שלו אבל אין מעריבין במעשר"ר שלא ניטלה תרומתו.

מעריבין במע"ש והקדש שנפדו, אבל אין מעריבין במע"ש והקדש שלא נפדו, והיינו לב"ה דמעריבין במידי דחוי לאחרים, ומע"ש שלא נפדה דאין מעריבין היינו חוץ לירושלים, וט"ל שאין מעריבין במע"ש בירושלים לאחרים כיון דא"א

למכור מע"ש וכן אינו ניתן במתנה ואפי' אי ניתן היינו לאכול אבל א"ר אהבה, ולחלוץ פ"ח נח' אי צריך להקנות עירוב, **עוד אמרו דה"מ** דבני ירושלים מעריבין במע"ש בעירובי חצירות אבל לא בעירובי תחומין כיון דאינו יכול לאכול חוץ לירושלים, אבל נותנים עירובי תחומין בירושלים כיון דיכול לעלות ולאכול שם.

הכהנים מעריבין בחלה ובתרומה לכ"ע, אבל לישראל ס"ל לסומכוס דאין מעריבין כיון דבעי מידי דחוי.

אין מעריבין **טבבל** אף דיכול לתקן מ"מ עתה הוא טבל, א"ו ס"ל דדבר שהוא משום שבות גזרו עליו בין השמשות, כדתני בבמה מרליקין דאין מעשרין את הדואי, [וטבל שיש עליו תנאי מותר לטלטלו בשבת, וכשבא לאכול נותן עיניו בצד זה וחושב על אותו מקצת למעשר, ואוכל את השאר].

הטעם מעריבין עירובי חצירות אף דכבר נשתתפו במבוי, י"ל משום דריכיה דרכי נועם' וגו' דמעשה באשה אחת שהיתה שונאת לחברתה ושלחה בנה ליתן עירובה, ולקחה האם את בנה של חברתה וחבקתו ונשקתו וחזר הבן וסיפר לאמו ואמרה האם כ"כ אוהבת לי ולא ידעתי, ומתוך כך עשו שלום.

כב עירוב ע"י חש"ו או ע"י שאינו מודה בעירוב, השולח עירוב ביד חש"ו לא הוי עירוב דבעי להקנות שביתה והני לאו גבי דעת ניהור ואמר שמואל דקטן בן ט' או י' עירובו עירוב כיון דהגיע לענות הפעוטות שמקחן מקח וממכרן מכו, וצ"ל משום דהיינו תחומין ולא מהני קטן אצל בעירובי חצירות אפי' קטן מבוי' דא"צ להקנות אלא משום דירה לדעת אדם על פיתו, [וכענין דתנן לקמן דשותפין ביין ושמן א"צ לערב, דממילא מערב רשותיהו], והכא משמע דעירובי תחומין משום קנין משא"כ עירובי חצירות, וכן נראה בבבלי, אבל לקמן ריש פ"ח מובאר לדעת שמואל איפכא, ושמא י"ל דבעי"ח נאמן הקטן משום דרבנן הימנחו, שמואל ע"ת דאסמכתו אקרא, אבל לפי"ו אף קטן בן ט' וי' לא מהני גז"ע.

השולח עירוב ביד חש"ו או מי שאינו מודה בעירוב ככותי, אינו עירוב דאינו נאמן שהניחו שם, ואם אמר לאחד העומד במקום שרצה לערב **שיקבל מהם הוי עירוב** שהוא מניה עירובו, וה"מ שעומד מרחוק ורואה שנותנים העירוב לעידו דאל"ה אין נאמנים שנתנו.

האם ומתי חזין חזקה שליש עבדי שליחותו, האומר לחברו הרי אני מעשר את פירותיך אינו צריך לעמוד עמו לאות שמעשר חזקה פיעשר ופירותיו מתוקנים, ומשמע דחזקה שליש עבדי שליחותו אף דבמתני' צריך לעמוד עמו ולאכא משום ל"א חזקה שליש עבדי שליחותי, י"ל **דשאני** שליש למעשר דאיירי בשליח גדול, משא"כ מתני' דאיירי בקטן [א.ה.]. ולאכא צ"ל דמי שאינו מודה בעירוב דינו כקטן לענין זה, **א"ר מתני'** אפי' בגדול מ"מ שאני מעשר דהשליח אומר מעצמו הרי אני וכו' ובהא אמרי' חזקה שליש עבדי שליחותו ולפי"ו אם אומר הרי אני מערב על ידך אא"צ לעמוד, ואם אומר בעת"ע עשר לי מעשר צריך לעמוד עמו.

פ"ב ה"ג

עירוב שנתנו באילן למעלה מיי"ט ושבות תחת האילן אינו עירוב, ואם נתנו למטה מיי"ט הוי עירוב ואסור לטלטלו דלא, או הניחו **למטה מג"ט** הוי עירוב או מותר לטלטלו דלא חשב שמשמש באילן אלא בקטלו, והא' דלמטה מיי"ט הוי עירוב אע"פ שאסור לטלטלו י"ל משום דטלטול זה הוא שבות וכל שאסרו בשבת משום שבות לא גזרו בביהש"מ ויכול לילול בביהש"מ, **אבל למעלה מיי"ט אינו עירוב** כיון דאיירי ברחב ד"ט דהוי רשות בפנ"ג, ואיכא איסור דאו' של הנוצה מרשות לרשות, ולפי"ו ה"מ דאינו עירוב אם רה"ר מקפת אותו מכל צד אבל אם מצד אחד שי כרמלית יכול לטלטל דרך שם בביהש"מ.

נתן עירוב בכלכלה ונתנה באילן אפי' למעלה מיי"ט הוי עירוב ואסור לטלטלו, ולמטה מיי"ט מותר לטלטלו, והטעם דלמעלה מיי"ט אסור לטלטלו והוי עירוב, כיון דמטיי שאין ד"ט אלא ע"י הכלכלה ולכן יכול להפוך את הכלכלה ולבטל הרי"ה שבה וליכא רה"ה, **יטל דהנתנו על ספסל ברה"ר גבזה י"ט ורחב ד"ט הוי עירוב** כיון דיכול להפוכו.

תנן בסוטה ב' דפנות בידי אדם וא' באילן או שתים באילן ואחת בידי אדם כשרה ואין עולין ביו"ט פי' אין נכנסים לסוכה שמא יעלה ויתלוש, ומבואר דאין משתמשים בצדיי אילן

בשבת, ואילה"ק מ"ט למטה מיי"ט עירוב ומותר לטלטלו, כיון דיש **שתי'** דבסוכה איירי **מלמעלה** שנהניא את הסכך על האילן וחשיב משתמש באילן עצמו, אבל בכלכלה איירי **מן הצד** וכגון שתלה את הכלכלה ע"י יתד, [אבל דופן האילן עצמו אינו חשב צדי אילן], לפי"ו יש ללמוד זה מזה דבריייתא דעירובין מלמדת דאם נתן עירוב ע"ג האילן אסור לטלטלו דהוי משתמש ע"ג האילן, וממתני' דעירובין דאם תחב יתדות באילן וסיכך ע"ג כשרה ועולין לה ביו"ט, **ור' יוסה תי'** דאין להשתמש אפי' בצדיי אילן והבריייתא דעירובין אתאי כרשב"א דהתיי להשתמש בצדיי בהמה בשבת וה"נ בצדיי אילן.

כל עירוב שנתנו בבור אפי' ק' אמה מהני, והיינו כששבות בתוך הבור, אבל על שפת הבור לא דלא גרע מנבזה למעלה מיי"ט דאינו עירוב, דהוי רה"י.

עירוב שנתנו בראש הקנה או בראש הקונטס מקל ארוך, בזמן שהוא תלוש אפי' מאה אמה מהני, והא דמשמע דאם היה מחובר לא מהני היינו כשיש טבלה בראשו, [דאל"ה נמצא דפליגא אדשמואל דאוקי כריי דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו ביהש"מ ולכן רישא דלמעלה מיי"ט איירי כשכורתו דט"].

עירוב שנתנו במגדל אבן ונעל בפניו ואבד המפתח לת"ק הוי עירוב, **ולר"א** אם אין ידוע שהמפתח במקומו אינו עירוב דכיון דלא מצי למשקל עירובו, לא הוי עירוב.

אם נמצא המפתח בשדה דלא יכול להביא המפתח אינו עירוב, אבל אם אבד בעיר הוי עירוב כיון דיכול להביא דרך חצירות וקרפיות כ"ש.

טעמא דת"ק דמהני עירובו אף באבד המפתח אי"ל דאתיא כר"מ דהתייר לפחות בית מלא פירות, כיון דה"מ ביו"ט משום אוכל נפש, אבל בשבת אסור, אלא י"ל דת"ק ס"ל כרבאי' דקושורין לפני בהמה שלא תצא כיון דעשויו לקשור ולתירה, וה"נ יכול לסתור המעלה, ואף דמבואר בפרק אלו קשרים דאין לתתון את החבל מדרבנן, י"ל דהלא אוקי מתני' כריי דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו בביהש"מ, [ויכול לחתוך בליהש"מ], א"ר י"ל דאיירי במבועל קשור בחבל, וכאשכח דמפתח יכול לתתיה אסור.

עירוב במגדל עץ הוי עירוב כיון דאין סתירה ובנין בכלים, ושרי משום מקלקל, ונעשה כשובר החבית לאכול ממנה גרורות.

פ"ב ה"ד

נתבטל העירוב במעוד יום אינו עירוב וכגון עירוב שנתגלגל חוץ לתתום, נפל עליו לא וצריך מרא וחציא להוציאו הוי ומלאכה ולא שבות, וא' ושרף או תרומה שנטמאת ולא חזי לכהן, ואם **נתבטל משחשיכה** הריי"ז עירוב כיון דקנה עירוב בביהש"מ.
ספק פתי נתבטל העירוב, **היהוד ה"ר** יהודה **ה"ר חמר גמל** כאדם המנהיג חמור וגמלו לו מושך לתנן לאון ומושך לכאן, פי' כיון דמספ"ל היתכן עירוב לית ליה עירוב מבוי ומקום שנהני שם העירוב, [וע"ע בהמשך], **ולר' יוסי ור"ש מותר** דמספק אזלי לקולא, ואמר ר' יוסי דהעיד אבטולס בשם ה' זקנים דספק עירוב כשר.

ספק תרומה טמאה ספק תרומה הנ"ל דלר"מ ור"י דחמר גמל היינו **בספק פתי נתבטל התרומה** דהשתא חזקה דמעיקרא שנטמאת משחשיכה, ומאידי איתא חזקה דהשתא שהיא טמאה מקודם, **לר"מ אזלי** גם אחר דהשתא ואינו מותר עד שיועד לך במה הותר, **ולר' יוסי אזלי** אחר חזקה דמעיקרא ואינו אסור עד שיועד לך במה נאסר, אבל **תרומה שהיא ספק טהורה** דליכא חזקה דהשתא הוי עירוב.

כד גדר חמר גמל, הנה פשיטא דהפסדי אלפיים אמה שמביתו ומעירובו, אבל בין עירובו לביתו, י"א דנותנים לו, וי"א דאין נותנים לו, ואמר ר' שמי דה"מ דנח' אליבא דר"מ, אבל לר' יהודה לכ"ע נותנים לו פי' דהנה נתן חללין מי שיצא לדרך לערב לו ולבני עירו, והחזירו חבירו קודם שהגיע לתתום, לר' יהודה כיון דהחזיק בדרך לקנות עירוב קנה, אבל בני העיר לא קנו שבייתה, ולר"מ הרי"ז חמר גמל דאינו קנה שבייתה בריחוק מקום אלא אינו כבני עירו ואינו מותר באלפיים אמה לכל רוח מעירו, ונמצא דחמר גמל דר' יהודה לא דמי לחמר גמל דר"מ ובמתני' לריי"ז לכ"ע נותנים לו בין בבית לעירוב, אבל לר"מ נח' האם אין לו כמו התם או דדוקא התם אמר ר"מ שהוא בדרך ועקר דעתו מעירו משא"כ היכא שהוא בביתו ולא עקר דעתו מעירוב.

הנה נתן במקואות דהטמא בטומאה דרבנן וספק טבל ספק לא טבל, ואפי' טבל ספק במקוה שיש בו מ' סאה ספק אין בו מ' סאה **לרבנן**

ספיקו טהור, **וּלרְ' יוֹסֵי** טמא, והנה **לרְ' יונה** הִימ' דלא טימא ר' יוסי אלא משום הוכח פ"י דאיכא מקוה חסר לפנינו, ואיכא ספק באיזה מקוה טבל, וברישא איירי במקוה שלא נמדד, לדיכא העמד מקוה על חוקתו, ואין העמד גברא על חוקתו שהוא טמא, ולפי"ז ניתח הא דבעירובין אמר ר' יוסי דספק עירוב דאף דאיכא למימר העמד גברא על חוקת תחום ביתו, מ"מ איכא לתרומה חוקת טהרה [אמרי] דנשטמא רק אחר ששיכנה, א"ז ס"ל דליכא חוקת תחום ביתו של עירב, משא"כ במקראות לדיכא חוקת שטמא למקוה, אבל **ר' יוסי** האמורא ס"ל דאפי' במקום אחר מטמא ר' יוסי פ"י אפי' במקוה דנמדד ואית ליה חוקת שטרות, מ"מ מטמא ר' יוסי והא דהכשיר ר' יוסי בעירובין י"ל דלדידיה לא ס"ל אלא רק לה' זקנים.

האם עירוב ד"ת, מתחילה אמר דהנה' במקראות תליא במח' בספק עירוב, אבל אסור דלר' יונה אף למ"ד דאסר במקוה התיב בעירוב כ"ל, עוד אמר ר' **חיננא** דאפי' מאן דהתיב במקוה החמיר בעירוב כיון דשאני מקוה דהוא דרבנן ועירוב הוא מדאי', דס"ל לוקין על עירוב כדכ' 'שבו איש תחתיו וא' יצא איש ממקומו ביום השביעי' ואף דכ' בלשון 'אל' ולא כ' לא מ"מ לוקין עליו כמו דלוקין על 'אל האכלו ממנו וגו', אבל לר' יהיה רובה עירוב דרבנן ואין לוקין עליו דאין בשבת אלא סקילה וכתר, ואף דהוכיחו לו מ'אל תאכלו ממנו נא' דלוקין במקום דמתיב 'אל' והכא כ' 'אל יצא איש ממקומו' מ"מ נשאר בשמעותיה דאל יצא קאי א'הוצאה'.

הא דהכשיר ר' יוסי ספק עירוב אף דלאו' עירוב ד"ת, אי"ל משום דעשו אותו כספק חרש והבא על אשתו אין עליו אפי' אשם תלוי, דל"א שמא היה פיקח בשעה שקידש, והיינו משום דאזלי בטר חזק אף בספק ד"ת, כיון דה"מ בעירוב קיים אלא דאיכא ספק האם נשטא אבל אכתי תנן' בנשרף דאיכא חזקה טהרה, וכן בספק מאי נשטא דהני לא דמי לחרש דחזק כנגד חזקת טהרה איכא חזקה דהשטא שנשטא או נשרף, אלא י"ל דעירוב דרבנן ולכן היקל ר' יוסי בעירוב, וז"ל דד' אלפים אמה ודאי ד"ת, וז"ל דרק מיב' מיל הוי ד"ת וכמחנה ישראל ואל יצא איש' קאי על מתנה ישראל.

פ"ה ה"ה

כה בריה ותנאי בעירוב, מתנה על 'עירוביו' פ' מניח ב' עירובין למזרח ולמערב, ואומר אם באו עכו"ם ממזרח עירובי למערב, [היינו ברומאים דצריך לבדוח מהם, אבל איכא דתני עירובי למזרח והיינו בטקסיוטוס מושלי העיר דצריך ליל' לפייסם או לצעוק עליהם], וכן איפכא, ואם באו עכו"ם מכאן ומכאן למקום שארצה אילך, ואם לאו יבואו העכו"ם הרי אני כבני עירי ויהא לו אלפיים אמה לכל רוח, והנה לכא' ש' לפרש כמות הירי' דמתני' מושלי, ולא מדין בריה, אלא דא"ר היה לו צורך למבואר בסיפא, ועוד כיון דתנאי מילתא אחריתא דעקר לעירוב, ואז"א דיעשה ב' עירובין, והעיקר הוא מדין בריה.

תנאי כפול ואומרת ר"מ, הא דמתנה בסיפא ואם לא יבואו כפול ומכאן ואזכר פ"י אם יבואו נכרים מכאן ומכאן למקום שארצה וכו' אתיא כר"מ, **י"ז** כר"מ דקידושין דבעי תנאי כפול דומאי דתנאי בני גד ובני ראובן גבי' מקדש את האשה ע"מ שירדו גשמים [אבל לרבנן לא בעי תנאי כפול], ולכונ"ה אם אמר דמקודשת לאחר שירדו גשמים ולא ירדו גשמים אינה מקודשת ולא הגיע מנין חלות הקידושין, **וּלרְ' יוֹסֵה** לאו משום תנאי כפול ונימא דאי לא תנאי המעשה קיים, אלא ר"מ היינו דעירובין גבי ספק נתבטל העירוב כמנעד יום ספק ששחטיכה לעיל הי"ד, דס"ל לר"מ ור' יהודה הרי"ז חמר גמל, [ולר' יוסי ור"ש כשר], והיינו דר"מ תנאי לחומרא ואף אין לו דביתו למקום העירוב והי"ז במתני' לית ליה, דהרי עקר עירוב מקודשת העירוב, והי"ז בקידושין הא דבעי תנאי כפול לאו משום הלכות תנאים אלא דר"מ אזיל לחומרא, ולכן לראשון אינה מקודשת דהלא לא ירדו גשמים וכן אם נתקדשה לאחר אינה מקודשת לשני דהרי שמא נתן דעתו לקדשה והיה לבלו לשם קידושין גמורים ולכן צריך שיכפול תנאי.

הא דיליף ר"מ דבעי תנאי כפול מתנאי בני גד ובני ראובן, ולא אמרי' דהוי כלאחר שירדו גשמים דנתבאר לעיל דלא בעי תנאי כפול, והי"ז לכאוי' כיון דאמר משום בלשון אין תעברו חלוצים, כי אז תנחלו את הארץ, והיינו נבל אמר מ"מ דבעי תנאי כפול אלא באומר ע"מ כאומר מעכשיו, שרוצה שיחולו הקידושין עתה, דהנתאי עוקר את המעשה, אבל בלשון אין לא בעי תנאי כפול, [והכי דעת הראב"ן], ומ"מ איהר' כן ד"ל כיון דהתם הארץ היתה לפניהם והיתה בעינין מוחזקת בדיניהם והיו יאומר מעכשיו, לפי דרצה

משום לתנחלו את הארץ באותה שעה, אלא שהתנה לחוצים מידם לא יעברו חלוצים, ולא מהני אלא משום הלכות תנאים, והי"ז במתני' אמר בלשון אפי'.

תנאי כפול בסימפון שטר אירוסין י"א דאתאי כר"מ דבעי תנאי כפול ויש שהק' מ"ב אינו כרבנן, דהלא אמר ר' אבהו אף אליבא דרבנן דכותבו ב' אפי' פלוני בר פלוני מקדש אותו **ע"מ שאותן לו** 'מקמת פלוני' מ"מ שהוא דעמידי רבגלין, אם אבוא עד יום פלוני ואם לא אבוא אין זה כלום לא היו עלייך קידושין, ואף אליבא דר"מ הק' מ"ב בעי לכפול תנאו הלא אומר **ע"מ א"ל** י"ל דל"ג בר' אבהו 'על מנת' והק' ויימר **על מנת** דהיינו דס"ל להני אמוראי דהא דבעי ר"מ תנאי כפול ה"מ בתנאי של 'אם' שדוחה את החלות, אבל בע"מ דחלה החלות מעתה לא בעי תנאי כפול, והוא הפיוק הסוגיא הג"ל, והא דנח' רבנן ור"מ בלשון **ע"מ א"ל** דס"ל להך ברייתא דאומר ע"מ לאו כאומר מעכשיו והוי כתנאי דאם, ולפי"ז א"ל לא ירדו גשמים ונתקדשה לשני מקודשת, ומ"מ בעי לכפול תנאו כיון דאם לא **יכפול לא** עקך קידושויו אלא לכשיתן הוו קידושין, ויש שהק' הלא בכל מקום מכלל לאו אתה שומע הן והכא בעי ר"מ תנאי כפול ומט' ל"א מכלל לאו אתה שומע לאו, אלא **י"ל** לדלועס מכלל לאו אתה שומע הן, והכא משום חומר דעריות בעי תנאי כפול, ואף דבתנאי ב' ובני ראובן אי"ו עריות, מ"מ הוי ממון, ובממון לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן.

עירב ב' עירובין לא התנה, הולך עד מקום מקוה עירוב שכנגדו, ואם מיעצ' פי שנתן לו עירוב לסוף אלפיים אמה, לא יזוז ממקומו, וכן הדין **בבהמת שותפים** דאמרי' בביצה דהבהמה והכלים כרגלי הממלא, ואם **שחטוה**, **לרב** אברים יונקים **זה מזה** וכיון דבניהש"מ הוי מבוהרים ל"א דההובר הדבר דאבר זה לזה הוא לזה, **וּלרְ' ישמעאל** אין אברים יונקים זה מזה וכ"א נוטל למקום עירובו, ומודה רב בחבית דל"ש טעמא דאברים יונקים זה מזה.

פ"ה ה"ז

כו עוד בתנאי בעירוב, מהני תנאי דכשאניו יודע מהיכן יבוא חכם, איכא דתני דאם יבוא למזרח עירובו למזרח והיינו בחכם הדורש לרבים, ואיכא דתני דאם יבוא למזרח עירובו למערב והיינו ברגלי, אין חכם ששונה בריאם הגהי"ם שמלמד הניקוט להתחיל, והיינו דבאו חכמים מכל צד, וכן מהני דיתנה דאם יבוא חכם מכאן ומכאן לאיזה שארצה אלק, ואם לאו יבוא כלל הרי הוא כבני עירו, ואמר ר' יהודה דאם אחד מהחכמים היה רבו ודאי התנה לשם, וכן אם שניהם רבותיו ילק אל רבו שרגיל אצלו.

פ"ה ה"ז

ב' עירובין ביו"ט הסמון לשבת, **לר"א** מערב א' לרוח זו וא' לרוח אחרת דס"ל דיו"ט ושבט לאו כחדא יומא אירכא וקדושתא אחת היא אליא הוה ב' קדושות וביהש"מ של הראשון לא קונה לשני, וא' ביום א' מערב ובאחר כבני עירי, **ולחכמים** אז לשני מערב כלל, וא' שמעולו לשני העיר, לרוח אחת וכיון דלא מהני העירוב של יו"ט לשבת והיינו דאמרו דאם נאכל עירובו בראשון לא מהני לשני, וא' לא מהני להניח ב' עירובין יחד דא"ל להניח עירוב לשבת אלא בער"ש, וביש"מ בני א"א לקנות עירוב לצורך מחר דנמצא מכין מיו"ט לשבת, ולכן מוליך את הראשון ומחשיך עליו ונוטל שלא יאבד באחר, ובא לו בשני ומחשיך עליו ואוכל, ונמצא נשכר בהליכתו ובעירובו שאוכלו, וביש"מ אחר השבת אינו נוטלו עמו, אלא אם מחר ישאר העירוב יתיקיים עירובו.

מודה ר"א דאינו יכול לערב רק לחצי יום לרוח אחת וחצי יום לאחר, וכן אין יכול לערב רק לחצי יום וחצי יום כבני עירו, ואמרו לו חכמים דה"נ יודה להם בב' ימים, **ולכונ"ע** לא יתן בסל יחד עם עוד ככרות, דבעי להניח לצורך שבת את אחת פת שהניח לצורך י"ז וכו', **שמא** יזכר ואיכלנו, ואמרו אליבא דחכמים דאם עבר נתבטל יום ואינו זוכר איזה הוא של עירוב מוליך את הסל, ואם אכל אחד מהם הרי"ז חמר גמל והיינו לרבנן דמספק"ל אי הוי קדושה אחת או ב' קדושות, ולכן אי הוה ב' קדושות הוי חמר גמל, ואין לו אלא אלפיים אמה שמביתו לעירובו ממ"מ, אבל מעירובין לא ידילמא ב' קדושות הם ואין לו עירוב, וכן אינו כשאר בני עירו דילמא קדושה אחת היא.

טעמא דר"א, הנה נתן דלגלין כלי שהוא טבוי' ויש בתוכו מעשר ראשון טבול לתרו"מ, יכול לומר בער"ש דיהא היין שבלגין תרו"מ משתחשך כיון דעתה אינו מטמא את התרו"מ, אבל קודם לכן טימא את התרו"מ, [אבל מעש"ר אינו נשטא מטבוי"מ], אבל אינו יכול לומר דיהא עירוב דבעי דבר הראוי מבעוד יום, י"א דאתאי אל כר"א דמהני עירוב אף לשבת שאחר יו"ט

משום דחל העירוב אחר שתחשך, ולא בעי ראוי מבעוד יום וי"א דאתאי ככו"ע, וטעמא דר"א משום דמהני עירוב לב' ימים.

כז עירוב מיום חמישי, י"א דלר"א מהני, ולחכמים לא מהני דאמרו חכמים במתני' דבעי לטול ולתניי שוב, וי"א דאף לחכמים מהני עירוב זה, ושאיני היכא דאיכא וי"ט בער"ש דמכין מיו"ט לשבת, אבל בעלמא מהני.

ר"א הק' לחכמים דהלא אתם מודים למערב באותו ככר, ואם נאכל בראשון אינו עירוב לשני וע"כ דהוו ב' קדושות, [אנא. וע"כ דמהני עירוב לב' קדושות], **ולחכמים הק' לר"א** דהלא מודה דלא מהני עירוב ביו"ט לשבת ולכא' משום דהוי קדושה אחת, אבל טעמא דר"א משום דהוי הכנה ביו"ט.

פ"ה ה"ח

עירוב בב' ימי ראש השנה וכגון בגולה דנוהגין ב' ימים מספק, א"ז בנ"מ במקוות הרחוקים מירושלים, ולכן אם היה ירא שיעברו את החדושה, **לר' יהודה** מערב זה למזרח וזה למערב, וכדעת ר"א ה"נ' אבל רק בב"ר מהני כיון דנוהגין ב' ימים מספק ונמצא דא' חול, **ולחכמים** הוי קדושה אחת ולא מהני ב' עירובין שונים.

עוד בדין ב' קדושות בשבת ויו"ט, מבואר בביצה דר' יוסי מתחילה פסק כרבנן דביצה שנוגדה בשבת מותרת ביו"ט שאחריה משום דהוה ב' קדושות, אבל חזר בו ופסק כרב כרב דשמע דס"ל שכן דהוה קדושה אחת, והיינו דנח' בשיירי פתיליה ומזדורה ולכן שכבו בשבת האם מותר להדליקה ביו"ט **לרבנן** **חיננא** אסור דאיתקצאי בביהש"מ דשבת איתקצאי לשבת וי"ט הסמוך לו, **ולר' יוחנן** שרי דאף דאיתקצאי לשבת, אבל לא איתקצאי ליו"ט דהוה ב' קדושות.

וב' מצא הק' לר' יודן דלכא' אין להוכיח מדברי רב אלו דידילמא לעולם הוה ב' קדושות ושאיני פתילה האסורה משום דהוי הכנה משבת ליו"ט, משא"כ ביצה דהוי הכנה דממלא, אבל השיב ב' יודן דכיון דר' יוסי דימה אין להק' ולח' להכנה.

ילה"ק דמחד ס"ל לרב הג"ל דהוה קדושה אחת, ומאיךד אמרו בשם רב דההלכה כד' זקנים דאם נאכל עירובו בראשון הרי הוא כבני עירו בשני משום דהוה ב' קדושות.

ההלכה בב' קדושות, ר' אחא אמר **בשם רב** ור' יוסי **דמנפשיה** דהלכה כד' זקנים כר"א, פ"י כשלי' ר"א דהוה ב' קדושות, דאילו לרבנן הוי חמר גמל, [א"א. ילה"ק] וי"א חזר בו והלכה כרב דהוה קדושה אחת, ושטמא החם היינו ר' יסא, א"ז אמרו מה דסבר ר' יוסי מתחילה, ואינו נראה], **אבל הק'** דר"מ ר' יהודה הלכה כר' יודן דהוה דנח' בני היוצא לערב לבני עירי ושהורו חבירו, דר' יהודה ס"ל דמותר וכעירוב שרצה להניח אן בני עירו אסורים, ור"מ ס"ל דאין עירוב בריחוק מקום אלא לבא בדרך, ולפי"ז אמרו **אם ר' יהודה ס"ל** כשלא זכה בעירוב ואינו כבני עירו מ"מ קנה שביתו ערב, והלא כשהניח בערב שבת שזכה לו עירובו פשיטא דמהני ליום השני אבל לר"א אמרי' דזכה עירוב בריחוק מקום רק לבא בדרך.

במה מערב ליום השני, **עירב בככר** בראשון מערב באותו ככר בשני אבל לא בככר אחר משום מכין מיו"ט לשבת, אבל כשמוליך אותו כחו כר א"צ לומר כלום, וכן אם עירב בככר בראשון מערב ברגלי בשני, ואם **עירב ברגלי** שלא ע"י ככר אלא החשיך שם, מערב ברגלי בשני וא"צ שיאמר שביתו במקומי כיון דעירב בראשון וכן בעירב בככר א"צ לומר כן, אבל עירב ברגלי לא יערב בככר, והנה לכא' ילה"ק דאם המערב ברגלי לא יערב בככר משום מכין הי"ז המערב ברגלי לא יערב ברגלי משום מכין, וי"ל דהיקלו משום עני שאין לו ככר שני, וכן הק' על מערב בככר שאין יערב בככר ות"י משום עשירי שלא יטרף ללכת, והק' דמ"ש עירב ברגלי לא יערב בככר ואילו עירב בככר מערב ברגלי וי"ל דהיקלו למערב בככר דיכול לערב ברגלי משום דהוי כהולך לעירו ולח' הכנה.

פ"ה ה"ט

כח ב' קדושות ביו"ט של גלויות, **לר' יהודה** מתנה על כלכלה של פירות ביו"ט הראשון ואומר בראשון אם היום חול הרי"ז מעשר ואם קודש יבטלו דברי דאין מגביהן תרומות ומעשרות ביו"ט, וכן אומר בשני, ואוכל בשני, וכן ביצה שנוגדה בראשון תאכל בשני, **ולחכמים** הוה קדושה אחת, ולא יאכל.

דעת ר' יהודה וחכמים בב' קדושות, מבואר בתוספתא **דעת ר' יהודה ביו"ט ושבט**, דהוה ספק קדושה אחת,

ויל דמביי"ט וייר"ט שני של גליות ס"ל דהוו ב' קדושת ויל משום דהוי חול, משא"כ שבת וייר"ט דהו קדשו, קדושת חכמים ביו"ט ושבת דהוו ב' קדושות כמבאר דרש"י, ובנאל עירובו ביום הראשון הרי הוא כבני עירו ביו"ט השני, והא דביי"ט וייר"ט של גלויות הוו קדושה אחת, י"ל דשאני יו"ט אצל שבת דהוי חול, משא"כ יו"ט של גלויות דהוו ב' בקדושתו, **ומודים חכמים לה' בב' מי ר"ה דהוו ב' קדושות** לפי שהם מתקנת בנאיאם ראשונים.

טעם וגדר יו"ט שני של גלויות, כ' בני אמי נחרו ב' וגו' וכו' 'שמוני נוסרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי', פתח ב'כרמים' לשון ברבס וסיים ב'כרם' לשון יחיד ופי' דהגורם לי לשמור ב' יו"ט בסוריא, אלא יום א' שניא שמרתי בארץ, וסבורה הייתי ששני מקבלת אכר כשלא ואיני מקבלת אכר, כאותו דאמת מתן חול ונוגה רק מספק, וכעיי' תוספות שתקנו בחו"ל להפריש ב' חלות בסוריא אחת לכהן ואחת לאש, על שלא הפרשתי חלה אחת בארץ, וה"נ אין מקבלת שכר אלא על אחת, וקרא ר' יוחנן על תוספתא אלו 'וגם אני הוספתי להם חוקים לא טובים' שאין מקבלים עליהם שכר.

נטילת לולב ביו"ט הראשון בחו"ל, ר' אבהו הורה באכסנדריה לטיל לולב ביו"ט שחל בשבת דהוי מדא', ואמרו להם לית לולב, אבל בעלמא אין נוטלין יו"ט ראשון דרבינא מצוה הוה יו"ט והיום חול, אבל רבי אסר דאמר שאין ר' אבהו נמצא שם בכל שנה ויכווא לטיל לולב בשבת, וכעיי"ז שלח להם ר' יוסי מכתב 'אע"פ שכתבו לכם סדרי מועדות אל תשנו ממנהג אבותיכם נוחי נפש'.

פ"ב ה"י

העובר לפני התיבה ברי"ה, **לר' דוסא בן ארכינא** אומר החליצנו וזונו והחליצנו ה' אלוקינו ביום ראש חודש הזה אם היום הוא ואם למחר החליצנו למחר, ולמחר יאמר אם היום ואם אמר, **ותחכמים** לה' הודו לו, ויל"ם האם משום דלא אומרים 'אם ואם', או משום דאין מזכירין שם ר"ח ברי"ה משום דזכורו אחד עולה עולה לאלן דתריהו קרי זכרון, ברי"ה 'זכרון תרועה', ושל ר"ח קרי 'זהיה לכם לזכרון'.

מי שהוציאהו

פ"ד ה"א

מי שהוציאהו עכו"ם או רוח רעה ע"י שנכנס בו שד ונטרפה דעתו עליו ויצא חוץ לתחום ואח"כ נשפתה, אין לו אלא ד' אמות, ואף קרי דמי הוצא חוץ לתחום באיסורא דין ליה ד' אמות, מ"מ קמ"ל מתני' דאין לו אלפיים אמה כדין הוצא ברשות דתנינן להלן ה"ג שיש לו אלפיים אמה לכל רוח.

מקור וגדר דין ד' אמות, דכ' 'שבו איש תחתיו', ואלפיים אמה דכ' 'אל יצא איש ממקומו ביום השביעי' ול"א דמקומו הוא ד' אמות דכ' 'ושמתי' לך מקום' גבי ערי מקלט, והיינו אלפיים אמה דערי מקלט יש לה תחום דכ' 'ומדות מקרי העיר וחוצה אלפיים אמה', ותנן במכות כ"ט שלערי קולטת כן תחומה קולטת, וה"נ בשבת דהוי עיר ותחומה.

שיעור ד' אמות ביוצא חוץ לתחום, לת"ק מלא קומתו ג' אמות, ולפסולת דייים אמה, ולר' יהודה הוג'ג' אמות ואמה כדי לטילל לבית מרשאו וליתן לא מרגלותיו ואמרו בבבלי 'גמ, לר' יהודה מבי' אמות מצומצמות, ולת"ק מלא קולטת דפישוט דיים ורגלים בעי יותר, ונפנה לנקביו מן הצד בקרן זוית, ומתפלל אלכסון ומצא ההדחק יתור מד' אמות, וכגון דליכא ריח רע, דא"כ צריך להרחיק ממקום שכלה הריח.

כט י**ש שהסתפקו** **האם ד' אמות הם תחום או מקום**, ונ"מ, י"ג דאי הוי תחום אין נותנין עוד ד' אמות לחפציו, ואי הוי מקום נותנין לו ד' אמות לחפציו, ודוקא הוא אסור לצאת, אבל צ"ע דהא אין אס' ד' אמות ככרתי מ"מ כיון דיצאי חוץ לתחום אסורים בהוצאה אפי' אמה אחת, ואדרבה מעיקר הדין היה שלא יזוז ממקומו, וי"מ דג"מ בכלים שאינו שלו ורגסי' איפכא אס' הוי תחום נותנים לו ואם הוי מקום אין נותנים לו דהוי רה"י שאסור לטלטל ממנה, ויש לקיים הגי' האנשורא דאריירי בב' בבי' שיש להם מקום סמוך לזה, דאי הוי משום תחום אין מוציאין מזה לזה ע"י זריקה ואי ד' אמות משום רשות שול להוציא מזול", ור"י הורביח מ"מ דהא ה"ל ד' אמות משום תחום, דהני ביהו ב' אמות של זוז מובלעות בתוך ד' אמות של זה, דאוכלין באמצע 'ובלבד שלא יציאי זה מתוך שלו ותוך של חברו' אבל לב' אמות של שניהם מותר להביא וש"מ דאינו מקום אלא תחום, ולפי'

קמא דאסור להציא מ"מ אמות והלאה, ואין נותנים ד' אמות מב' מקומות, וש"מ דר' אמות הן תחום.

עכו"ם או רוח רעה שהוציאהו חוץ לתחום **והחזיריהו לתחום** בע"כ נדון כאילו לא יצא, אבל אם חזר מדעתו אסור אפי' שזאנס ביציאתו, וכו' נחמיה דתני **פירות שיצאו חוץ לתחום, לת"ק** שוגג יאכלו חוץ לתחום אן בחזור אן במזיד אסור, ונראה דביאור הגר"ח לא גרים 'לרה"י וחזרו' כמבאר ברש"י ובקה"ע, א"נ י"ל וחזרו קאי על ר' נחמיה, **ולר' נחמיה** בין בשוגג ובין במזיד לא יאכלו עד שיחזירו שוגג, וס"ל לר' נחמיה כר"מ דלא גזר שוגג אטו מזיד, גבי המעשר והמבשל בשבת לר"מ בשוגג יאכל.

עכו"ם או רוח רעה שהוציא חוץ לתחום **והוליכהו לעיר אחרת** מותקפת מחצות או בדיר וסהרו המוקפים מחצות, **לר"ג ורבא"כ** מהלך את כולה, **ולר' יהושע** ור"ע אין לו אלא ד' אמות כיון דלא שבת שם בער"ש, **ו"א** הדלכלה כר"ג בדיר וסה, אבל חנניה בן אחי ר' יהושע אמר שכל היום היו דנים אלו כנגד אלו עד שבא ר' יהושע והכריע והדלכלה כר"ג רק בספינה אלו בדיר וסה, ומעשה שהיו הנ"ל בספינה שבאה מפלנדריס יוצא חוץ לתחום, ור"ג ורבא"ע טלטלו בכולה, ור' יהושע ור"ע החמירו ע"ע אף דמצד הדין שרי הדלא שבתו מער"ש שם מ"מ החמירו, ושמא משום דנכנס ע"ד שתלך הספינה ותוציאנו חוץ לתחום, [ורשב"א], וכיון דהחמירו ע"ע ש"ה הדלכלה כר"ג בספינה, ויתבאר בהמשך מ"מ לא מחמירים בספינה.

מחיצה הנעשית בשבת במקום שביטה, קנה שביטה בבקעה ויש לו אלפיים אמה לכל רוח, ובאו עכו"ם והקיפוה מחיצה, **לר' חננה** אל מהני מחיצה זו לעשות כל שבתה כד' אמות, דס"ל מחיצה הנעשית בשבת אינה מחיצה, ולכן מהלך אלפיים אמה ומטלטל בד' א"מ, ס"ל דמחיצה הנעשית בשבת הוי מחיצה, והא דאינו מהלך בכולה של שבת באורי מחיצות שבת, והא דאסור לטלטל ע"י זריקה למקום שאסור ללכת איע"פ דהוי מחיצה, ל"ל כיון דלאחור אלפיים אסור לטלטל שם מאז ימשך אחר חפצו, ה"נ תוך אלפיים אסור כיון דהוא ממקום הנפרץ למקום האסור והני ר"ח דהקיפו העכו"ם יתור מאלפיים אמה, ופי' האחרון עיקרי, **לחיצה בריה דרב מהלך ומטלטל באלפיים אמה** דלא מהני מחיצות לענין הילוך [ונימא דיהא כל ההיקף כד' אמות], כיון דלא שבת באורי מחצות, אבל מהני לענין טלטול ול"ח שנפרצה למקום האסור לה כיון דהוא רשות ה"א, ונ"מ לא יטלטל יתור מאלפיים אמה אפי' בוריקה גזירה שם ימשך אחר חפצו, **לר' יעקב ב"א ור' אבונא בשם אפי' בריה דרב מהלך באלפיים ומטלטל בארבעת אלפיים אמה** על ד' זריקה אבל ביותר מד' אלפים ליאכל כלים כרגלי העבלים, והו"נ **נח' כשנתנו העכו"ם באמצע הדיד** והתחום עובר באמצע הדיד.

א"ל דמח' הנ"ל דוקא אליבא דר' יהושע ור"ע, אבל

לר"ג ורבא"ע לכו"ע מהלך את כולה, כיון דנח' אף לר"ג

ורבא"ע ושאיני היכא דלא קנה שביטה ואית ליה רק ד'

אמות והדקילו לר' רבא"ע ליתן לו אלפיים אמה, אבל

היכא דקנה שביטה והדקילו ליתן לו אלפיים אמה, לא הקילו

יותר אלא כנ"ל.

נתנו העכו"ם על פתח הדיד, **לר' יהושע ור"ע** דאין מטלטל

בכל הדיד נותנים לו ב' אמות מכאן ומכאן, **ולר"ג ורבא"ע**

אין נותנים לו ב' אמות מפבגנים ומבחוץ י"מ נותנים לו ד'

אמות מבחוץ, אבל אין נותנים לו ב' מכאן ומכאן דחשיב שיבוא לטלטל

בכל הדיד, והאלו לא קנה שביטה בתוך מחיצותיו, [ונלכאן שמעמד ד'

אמות משום תחום], וי"מ נותנים לו תוך הדיד אבל אין נותנים לו ב'

אמות מבחוץ אלא יתכן שיתנה כל הדיד ועוד ב' אמות, ופי' זה עיקר.

האוב לעיל דר' יהושע ור"ע החמירו על עצמם שלא לטלטל בכל הספינה, והטעם דמחמירים רק בדיר וסהר ולא בספינה, **לחברייא** משום דבדיר וסהר נח' כיון דלא שבת באורי מחצות, משא"כ ספינה שמחיצותיה עולות עמה ואף שיצאו חוץ לתחום בשבת מ"מ שבתו באורי המחיצה, **ולר"ז** אפי' שבתו באורי מחצות ג"כ אין מותר לא כולה כל שיצאו חוץ לתחום, **ולדספינה** כיון שעוקרין אותה מד' אמות אלו לאלו נמצא דאין לא תורת ד' אמות כלל שלא עמד פסיתה אחת בתוך ד' אמות ולא קנו לו ה"א, ונ"מ בספינה העשויה לאכסדרה שאין לה מחיצות, ונ"מ אס' היה הים גלני' פי' שנת הים מגליו, והספינה עומדת ואינה קופצת ד"א בב"א.

מהא דאמרו דד' אמות דספינה תליא בים מוכח דד' אמות משום תחום אלא מצד מקומו.

פ"ג ה"ב

ל מעשה שבאו בספינה ולא נכנסו לנמל עד שחשכה, וכששאלו לר"ג האם יכולים לירד השיב דראה

במצודות טעמן משקפת שוראים בה למרחק, שהיו תוך התחום קודם שחשכה, **ואילת"ק** מ"ט אמרו קודם שחשכה הלל לר"ג מהלך את כל הדיד והסהר אפי' הכניסו שבת, [א.ה. וכיון דלא התייר ר"ג אלא בהכניסו בע"כ, אפש"ל דספינה חשיב כבע"כ, א"נ י"ל דכז' הפני מאיר דהנמל היה מוקף מחצות אף במקום המים, ושירי החלוקי ולצאת משביטה בספינה לנמל], ומ"מ י"ל דאמרו קודם שחשכה, כיון דאיירי נמל שהוא יותר מב"ס דבעלמא לא מהני מחיצות להיות תוך ההיקף כד' אמות אלא בפחות מ"מ או בהיקף לדירה, אבל נמל שלא הוקף לדירה דהוי יותר מב"ס לא מהני מחצות, ועוד דלא התייר ר"ג אלא במחצות יו"ט ושלא יהא פירצות יותר מ' אמות, ושלא יהא פרוץ כנגד פרוץ ואי ליכא להנ"ל לא התייר ר"ג לטלטל, ולכן לא אמרו משחשכה.

פ"ד ה"ג

היוצא ברשות מחוץ לתחום כגון לעדות החודש או להציל מהגיים ומהנהר וחכמה הבאה לילד ושאר דבר מצוה, יש לו אלפיים אמה לכל רוח במקום ששאר לו, ול"א דהוי כיצאא באונס דאית ליה רק ד' אמות, ואם היה תוך התחום שהיה לו חשיב כאילו לא יצא ויכול לילך בב' התחומים, אא"כ חזר לביתו דדינו כאילו לא יצא י"א דה"מ א"מ נכנס התחום הראשון בשני ד' אמות, וי"א דאפי' נושקים זה בזה.

היוצא להציל חזור למקומו, יש שהסתפקו האם דוקא יציא בשוגג להציל ואח"כ אמרו לו שאי"צ, או"ד אף במזיד כן נעזמן להציל, יש דפשוט דאף במזיד מדתני כל היוצאין להציל חוזרין למקומן וכל' משמע אף במזיד, ועוד אמרו דחוזרין אף בכלי זינין, וכל"א זינין איחלו שבת, וי"מ דאכתי ילה"ס במזיד, דאמרו דחוזרין אף במזיד דאין מהא דהורו וטני דחוזרין למקומן אף דתני ברישא דהיוצא ברשות כאילו לא יצא.

נכרים שבאו לעיירות הסמוכות לספר המבדילות בין ישראל לאומות, אפי' באו רק לטולל תבן ועצים, יוצאים עליהם בזיין ומחזירין את הזיין למקומן, ואם **באן לעיירות מובלעות בערי ישראל** אין יוצאין אא"כ באו על עסקי נפשות.

בראשונה היו מחזירים כלי הזיין לבית הראשון בחומה, וכיון דהרגו אלו את אלו מחמת שהיה הבית צר, יותר ממה שהרגו השונאים, התקינו שיהיו מחזירים לבתיהם.

פ"ד ה"ד

מי שישב בדרך לנחך ולא ידע שהוא בתחום העיר ועמד דראה שהוא בתחום העיר, ולא היתה כוונתו לשבות שם, לר"מ לא יכנס לעיר, ולר' יהודה יכנס, ואמר ר' יהודה דמעשה בר"ט שנכנס לעיר ונכנס לביהמ"ד ודרש שם כל היום, ואמרו לו הלא ביהמ"ד דר"ט היה תוך אלפיים אמה למקום שביטתו בשבת, ועוד מנין שבלא מתכנין דאין דיילמא הקנה עצמו לבני עירו מבועד יום, וי"מ דהשיב ר' יהודה דתני תוספתא ורחה חמה ואמרו ויהי בקר הדיד העיר לפנך לויכנס וש"מ דלא ידע ר"ט שכלו בתחום העיר ודואי לא הקנה עצמו, וי"מ דמילתא באפי' נפשא מאי הוה, ואינה דחיה למאד דהק' דיילמא הקנה עצמו, משום דאין דעו שהוא חוץ לעיר מ"מ היה בלבו שאם סמוך, הוא יהיה כאנשי העיר, וראשון עיקר.

פ"ד ה"ה

לא מי שישן בדרך ולא ידע שחשכה **לר"י בן נורי** יש לו אלפיים אמה לכל רוח דקנה שביטה, **ולחכמים** לא קנה שביטה ולכן אין לו אלא ד' אמות, לר"א קנה באמצע הד' אמות, ולר' יהודה לאיזה רוח שירצה, **והלכה כריב"ז**.

עו ולא קנה שביטה, הנה טעמא דריב"ז דאמחר ור"ז **והיה ער היה קונה שביטה ה"נ** דקנה כשהוא ישן, ור"י יודה ס"ל דער ולא קנה שביטה אלא ד' אמות, **ומודה ריב"ז** בער ולא קנה דגרע מישן, **אבל המפרשים** גורסים איפכא, דלר' יהודה ער ולא קנה שביטה יש לו אלפיים אמה מאסור ויש בידו לקנות, אבל ישן לא קנה שביטה, וריב"ז ס"ל דאף בישן קנה שביטה כיון דאילו היה ער היתה לו שביטה.

יל"ם כגר שטבל לאחר שהאיר המזרח של שבת האם קנה שביטה דאילו היה גר מבועד יום היה קונה שביטה, [ונקטו אחר שהאיר המזרח לפי שאין מטבילין גר בלילה].

הנה תנן במתני' **דמודה ר' יהודה דאם בירר אינו יכול לחזור בו**, והנה אם בירר מבועד יום פשיטא דיכול לחזור בו, וכן אם בירר משחשכה פשיטא שיכול לחזור בו, וילה"ס האם ר' יהודה קאי על דינא דמתני' ואיירי

היהודים במעמד יום וחוורו שם משחשכה, אול"ד דר' יהודה קארל בע שיתנו בה"ד במי שישב בדרך [לר"מ לא יכנס] ולר' יהודה יכנס דשביחתו במקומו בטעות, וכיון דבסתמא יכול לברר, ה"נ יכול לברר, או דקאי על מי שהוציאוהו ליטטים דאית ליה ד' אמות דיכול לברר לו ד' אמות אך משבירר אינו יכול לחזור.

פי"ז ה"ז

היו שנים מקצת אמותיו של זה בשל זה, מביאים ואוכלים באמצע, ובלבד שלא יוציא משלו לשל חברו דנמצא מוליך ו' אמות, **היו שלשה** בח' אמות והאמצעי מובלע ביניהם הוא מותר עמהם והם עמו, ושני החיצוניים אסורים זה בזה, והיו **כג' חצירות פתוחות זו לזו** ולרה"ר דאם עיברו שתיהן עם האמצעית, היא מותרת עם החיצונות והיו עמה, והחיצונות אסורות זו בזו.

אף דרבי חנניה הו' אנטישנים פליג על רבנן וס"ל דאלפיים אמה היינו בעיגול אבל לרבנן הם מרובע, מ"מ בד' אמות מודה דהם מרובעות ואיכא ט' אמה, [א.ה. ונמצא דמתני' אף אליבא דחנניה ב"א].

פי"ד ה"ז

הבא בדרך וירא שיחשך עליו ולא יוכל להגיע לביתו, ומכיר אילן או גדר שהם אלפיים אמה מביתו ואמר שבייתי תחתיו לא אמר כלום דכיון שלא סיים מקום דיילא קנה שביטה בד' אמות ראשונות בתחילת גוף האילן, וכגון שהאילן רחב, ואם אמר שבייתי בעיקרו, מהלך ממקום רגליו עד עיקרו אלפיים אמה וה"מ כשיש שהות מבער"י להגיע לאילן ומ"מ אף אם אין לו שהות להגיע במהלך בינו א"כ ירחק מהני, כמבואר בבבלי, ונמצא מהלך משחשכה ד' אלפים אמה ואם יש ממקום שעומד בו עד האילן אלפיים אמה לא קנה שביטה באילן.

הבא בדרך כנ"ל ואינו מכיר אילן או גדר, או שאינו בקי בהלכה שאינו יודע שיכול לקנות שביטה באילן הרחוק ממנו, ואמר שבייתי במקומו וזה לו מקומו אלפיים לכל רוח, **ברבי חנניה** **בן אבטיגוס** אלפיים עגולות, **ולחכמים** אלפיים מרובעות כטבלה ונמצא נשכר בזויות.

היה אחד מכיר והשני אינו מכיר, יכול שאינו מכיר לסמוך על המכיר ולקנות עמו שביטה.

פי"ד ה"ח

ל**ב** הא דמתני לעיל **שביטה במקום פלוני בלא פת, לר"מ** ה"מ לעני, אבל עשיר אינו קונה שביטה א"כ הניח פת, דס"ל לר"מ עיקר עירוב בככר, אבל **לר' יהודה** עיקר עירוב ברגליו של אדם ואף עשיר קונה בלא ככר, ולא אמרו בפת אלא להקל על העשיר שלא יצא ועירב ברגלו, ואף דס"ל לר"י הכי מ"מ לא ישב בתוך ביתו ויאמר תקנה לי שביטה במקום פלוני, אלא יצא חוץ לתחום וכן לר"מ בעני יואמר דתקנה לי שביטה במקום הזה, וממתין שם עד שחשכה וחוורו ובה לעירי, ומעשה במשפחת בית ממה ומשפחת בית גוריון מרומה, שהיו מחלקין בגרורות לעניים בשני בצורות, והיו עניי שיחין יוצאין ומערבין ברגליהן וממתנים שם עד שתחשך ולמחר היו נכנסין ואוכלין שם וחוזרין, ועשו כן ע"פ חכמים וש"מ דמעיקר הדין צריך שיצא למקום שקונה שם שביטה.

פי"ד ה"ט

מי שיצא לילך לעיר שמערבין בה והחזירו חבירו, לר' יהודה הוא מותר לילך וכל בני העיר אסורים, ולר"מ כיון שמתן לערב הרי"ז חמר גמל, ומצינו ב"י במתני, **יש שפ' ליתכן** דחבירו אמר לו שיערב עברו ועברו, וכל בני העיר ולבסוף עירב רק עברו בין העיר ללכוד, ולכן הוא מותר לילך אלפיים אמה לכל רוח מביתו, ובני העיר מותרים רק ד' אלפים מביתם לאתור רוח שעירב, ור"מ ס"ל דהוא הפסיד גם תחום ביתו, **ויש שפ'** דחבירו לא עירב כלל והוא מותר דהוי כהחזיק בדרך משא"כ בני העיר, ור"מ ס"ל דדוקא הבא מדתור שהוא עיף ויגע הקילו לו אבל זה החזירו חבירו, ולית ליה עירוב בדרך אבל גם אינו כבני עירו דין דעקר דעתו ולבו מביתו לקנות שביטה בסוף התחום.

פי"ד ה"י

כמה יצא חוץ לתחום ולא יכנס, לת"ק אפי' יצא אמה אחת לא יכנס, **לר"ש בשם ר"א** יצא ג' אמות לא יכנס, אבל יצא ב' אמות יכנס, דהרי היוצא חוץ לתחום יש לו ד' אמות וס"ל לר"א דהוא באמצע, וכיון דהתחומים מובלעים זה בזה יכנס,

וס"ל דסגי בתחומים נשקטים כיון בזה אף שאינם מובלעים זה בזה, ולפי"ז אף דמשמע דפותח מ' אמות כל שהוא יכנס, מ"מ י"ל דאם יצא ב' אמות וכל שהוא לא יכנס דבכה"ג אין התחומים מובלעים, ואמרו דתני דר"א ס"ל אף במחשין ולא היה בתחום בשבת,

המחשין חוץ לתחום, לת"ק אמה אחת לא יכנס, ולר"ש אפי' טו' אמה יכנס, דאין מודדי התחומים ממדין את המידות כדי שלא יטעו לצאת חוץ לתחום, וטו' אמה אדם לא יצא, א"נ טו' אמה דוקא דהיינו שיעור אחיזת החבל למ' בחלים של נ' אמה, ואמרו דאף ביצא לדעת ס"ל לר"ש הכי ונמצא לר"ש היוצא חוץ לתחום או המחשין, לדידן דלא ס"ל כר"א אית ליה יט' אמה.

כיצד מעברין

פי"ה ה"א

ל**ב** **כיצד מעברין את הערים** כשבאים למדוד תחום העיר, פעמים שנותנים תוספת לעיר ומודדים משם, והיינו בית נכנס ויוצא כגון שאין חומה לעיר או פגום נכנס ויוצא פי' מגדלים שכולטין מחומתה, או ג' ירדיות ובהוהין י"ט שברי חומה של בתים, וכן גשרים, או נפשות מצבה למת שיש בהם בית דירה, מודדים מאותו מקום, ועושין את העיר כטבלה מרובעות ונמצא דנשכר בזויות ויכול להלך שם יותר מאלפיים אמה.

כיצד מעברין לרב גרסי' מאברין פי' כמו מוסיפים לה אבר, **ולשמואל** כיצד מעברין פי' כאשר עוברת, וכע"ז: **תנן אין מברכין על הנר שיאותרו לאורו** שיהיו מאורו, **לרב** גרסי' יאותו, כדכ' **אף** בזאת נאות לכס', **ולשמואל** גרסי' יעותו כדכ' **לדעת** לעות את יעף דבר', וכע"ז: **תנן לפני אידיהן** של עכ"ם, **לרב** עידיהן כדכ' **ועידיהם המה'** וגו', **ולשמואל** אידיהן כדכ' **כי** קרוב יום אידם', ודכ' **ל'ועידיהם המה'** י"ל שהן עתידין לבייש עובדיהו ליום הדין.

הקבלת פני רבו, ר' יוחנן שמע מר' הושעיה דכיצד מאברין היינו דמוסיפים לה אבר, ותלה בו ענינו, ואל"י ר"ה דאם הוא צריך לו ששימח ואם לאו שילך לרב אחר, ואמרו דיג' שנה נכנס ר"י אצל ר"ה ולא היה צריך לרבו שלא שמע ממנו שמועת חדשה, ודיו שהיה מבקש פני רבו, כיון דהוי ממקבל פני שכניה, וכע"ז כ' **למשק יקח את האהל** וגו' והיינו מיל דכ' ופי' בשמות רבה דכ' 'הרחיק וכ' חזקו יהיה בניכם ובנינו כאלפיים אמה במידה', וכ' בסיפא דקרא **זהה כל מבקשה ה'**, ולא כ' והיה כל מבקש משה, כיון דהיה המקבל פני רבו כאילו קיבל פני שכניה, וכע"ז כ' **ויאמר אליהו התשב** חי ה' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, ואף דבאותה שעה לא היה אליהו מורגל בנבואה, ועמדתו משטע שעמד כבר, י"ל דכל שעמד לפני אחיה השילוני רבו כאילו עמד לפני השכינה.

אלישע אף שירת את אליהו דכ' **אלישע** בן שפט אשר יצק מים על פני אליהו' ולא כ' אשר למד תורה, וכ' ו'הנער שמואל משרת את ה' לפני עלי, ואף דשירת את עלי, מ"מ **כל** המשרת לפני רבו כאילו שירת לפני השכינה.

כ' יויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלקים', ומלמד ש**כל** המקבל פני **חבירו** כאילו קיבל פני שכניה.

ל**ד** **עד כמה מעברין מהפגום, יש שאמרו בשם ר' יוחנן** דנותנים מהשוקף פי' חוט המשוך כנגד בית היוצא מהעיר, עד אלפיים אמה כשיש בתים תוך ע' אמה ושעירים מבית לבית, אבל מהעיר נותנים אפי' יותר מאלפיים אמה לפי שהם חלק מהעיר, וכגון עיר העשויה כמין רי"ש, דנותנים מרגל הרי"ש אלפיים אמה, אף דמראש הרי"ש יש יותר מאלפיים אמה, והק' מה הנ"מ בין עיר לפגום, ולכן **לר' יוסף** אף כנגד העיר אין נותנים יותר מאלפיים, ו**נ"א** דאף מהפגום נותנים יותר מאלפיים אמה, וכן מבואר מדברי רשב"י שאמר דיכול לעשות שהיו מהלכין מצור לצידון ומטבריה לציפורין ע"י מערות ובורגנים בפחות מע' אמה ושעירים אף שיש יותר מאלפיים אמה מצור לצידון.

מדברי ר"ל מבואר **דנותנים פגום לפגום** פי' שאין הפגום כנגד הפגום הראשון אלא בצידו, ונמצא דבין הפגום השני לעיר יש

חלל יש יותר מע' אמה וחתך ה' אמה ושעירים כנגד הראשון, והיינו דאמר ר"ל דיכול לעשות שביט כגון מתעברת עם טבריה ורואין את האיציטדין הסמוך לטבריה כאילו מליאה בתים אף שאינו מקום ישוב אלא למשחק, והיינו מחמת פגום או נפש שיש בו דירה, פחות מע' אמה, ושעירים, והקצירן נתון בתוך ע' אמה ושעירים לא צריכין, וביט מעון בתוך ע' אמה ושעירים לקצירן, והנה הנפש דסריקין העומד כנגד השוקף של הפגום שכנגד טבריה, אם נמדוד מהפגום עד נפש דסריקין יש יותר מע' אמה ושעירים, וע"כ דהא דחשב' כלולה כאיצטדין משום דנותנים פגום לפגום.

ילה"ט האם **עושין עבור עירוב** פי' ע' אמה ושעירים שנותנים לעיר כדתנן לקמן מהפגום קרפף לעיר, וילה"ט האם נותנים קרפף לפגום, ואמרו דאין להוכיח מרשב"י שהיה עושה שהיהלכו מצור לצידון ומטבריה לציפורי ע"י מערות ובורגנים, כיון דשאני ההילוך מעיבור פי' דהיכא שיש פגום אחריו נדכו' מצריפין, משא"כ היכא דהוי רק הילוך.

פגום לפגום בעיר קטנה, י"א דה"מ דמצריפין פגום לפגום עד אלפיים אמה כדס"ל לר' יוחנן לעיל, היינו בעיר גדולה, אבל בעיר קטנה מאלפיים אמה אין מוסיפין יותר מגודלה, ו**נ"א** דאין נ"מ כיון דתחום העיר הוא אלפיים.

תלמיד ותיק למד הלכות עיבור ג' שנים ומחצה ועיבר את הגליל, ולא הספיק לעבר את הדרום עד שטרפה השעה ע"י הרומיים.

עיר שבניהה כמין קשת, אם יש בין רגלי הקשת ד' אלפים חסר אמה מהלך את כולה וחוצה לה אלפיים אמה, והיינו כיון דהתחומים מובלעים זה בזה ואם ינין נעלו בצד זה יוכל מצד זה לקחתו, ולכן חשיב הכל עיר אחת, ועיקר החידוש דבתים שבג הקשת מודדים אלפיים אמה מהשוקף שבין רגלי הקשת וחוצה להם כים דלהלך בין רגלי הקשת שמע' לעיל דתחומים המובלעים זה בזה מהלך בהם, [א.ה. וש"מ דסגי מובלע אפי' רק אמה אחת], **ואם יש ד' אלפים** בין רגלי הקשת אין לו במקום עירובו אלא אלפיים אמה פי' ו"א מודד אלפיים אמה מביתו.

חריץ בעיר גדולה, עמק דה"ט רחב ד"ט, הרי"ז כאילו מלא עפר וצורות וכל פחות מדי"ט לו לפסוע שם, **עמק י"ט ורחב ד"ט** אתה רואה כמפולש והרי הן ב' עיירות, ולא לענין תחומין כיון דבין ב' ערים יש לו קמא' אמה, אלא איירי לענין עירוב חצירות.

עיר בנויה על שפת הנחל אם יש בינה לנחל ד"ט מודד מהחומה, ואם יש ג"ט מודד משפת הנחל החיצונה ובלבד שאין בנחל ע' אמה ושעירים בתל לעיר, וכשאין תשמישו נח שם כל שיש בינו לעיר ד"ט מפסיקין ואין מודדין אלא מחומת העיר, והא דשדאי ג"ט מדי"ט לאו במתלקט י"ט בג' אמות דכה"ג לא ניחא תשמישה ואינו מודד משפת הנחל החיצונה, **ולאו במתלקט י"ט עמק** דה"ט אמות דכה"ג א"ל מודד מחומה, דאף לדענין מחיצה הוי מחיצה מ"מ בכה"ג ניחא תשמישה שם, א"נ קו סוגיא ממד' דמתלקט י"ט מתוך ד' לא חשיב מחיצה אלא מתוך ג' אמות, אלא איירי במתלקט מג' אמות עד ד' אמות.

ל**ה עיר הבניהה אוהלים אוהלים** ל"א דחשב"י לכל העיר כד' אמות, כיון דאוהלים אינם קבע, אלא כל אחד מודד מאהלו, היו שם ג' **צריפין** דירה של הוצץ ועברה, וגו' **בורגנין** סוכה לשומרי השדות, וקביעו שם מאהוילים, ו**נ"א** מהחיצונין **ואילה"ק** ממחנה ישראל דכ' **ויד** תהיה לך מחוץ למחנה' פי' דאין נפנין במחנה ישראל לאחוריהו שפא' ליל הענן והארון שם, וכיון דמתנה ישראל ל' פרסאות, וכי נימא דכ"א מודד מאהלו ו"א יליה"ק כיצד יצא, ועוד כיצד הולכים לביהמ"ד של משה שדרי' ביהמ"ד שלו היה חוץ למחנה, הלא הוי מחנה של אוהלים, ומ"מ אילה"ק כן כיון שהיו חוננין ונוסעין ע"פ הדיבור, והוי כחניה לעולם, אבל יש שהק' כיון דהנתיחון קשה ג' שיכנסו לארץ, הוי לשעה, ולכן י"א דעשה מב' ג' צריפים וגו' בורגנין.

מרבץ את העיר לרוחות העולם, ואם אינו יודע לכון את הרוחות היכן הוא צפון ודרום וכר', למדין מהילוך החמה, דבתקופת תמוז היום הארוך בשנה החמה בצפון המזרח, ובתקופת טבת יוצאת בדרום מזרח, וכן למערב שוקעת כנגד המזקש שזרחה בו, והשאר לצפון ודרום, כדכ' **הולך אל דרום ביום וסובב אל צפון בלילה**, סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שם הרוח' אלו פני המזרח והמערב.

שער המזרחי היה מכוון כנגד מזרח העולם שהיתה החמה מנוצצת בחוקת תמוז בצפון מזרח, וטבט בדורם מזרח, ו**נבצר** שער זה ב' **שמות**, שער שוש ששם **נבצר** פורשים דמשה הוא חמנה שכניה ואסורים ליכנס בטומאה, כדכ' 'סורו טמא קראו למ', **שער היסוד**, ששם היו מייסדין את ההלכה בלשכת הגזית ומשם יוצאת הוראה, **שער החרוּסִית** שהיה מכוון כנגד וריחת החמה כדכ' 'ואומר לחרס ולא יורח', שער האיתון משמשש לכניסה ויציאה, **שער התנוּח** שהוא מיוסד בין שני שערים, **שער חדש** ששם יחדשו סופרים את ההלכה כדאיית בובחים לב: דכ' 'יעמד יחושפט' וגו' שחדשו בה דברים ואמרו טבר"י לא יכנס למחנה ליה, **שער העליון** שהוא למעלה מהחיל ועזרת נשים, פ"י בקדושתו, ומעלה יתירה היתה בבית עולמים דאליו מבשכן היה לכל מחנה ליה דין אחד, ובבית עולמים חיל ועזרת נשים חלוקים מהר הבית, ושער העליון למעלה מכולם.

בשילה ובית עולמים שעמדו בקביעות ניהא, שהיו מודדים פעם אחת, אבל **במדבר** שהיו חזינו נוסעים, **היה הארון מכון** להם, **שער החרוּתוּת**, כדכ' 'ונסיעו הקהתיים ונשיא המקדש', והיינו הארון דמקדש הם דברים המקודשים הארון והמזבח וכל כלי הקודש, וכין דבני מריר היו נוסעים לפני בני קהת כדכ' 'והקימו בני מררי את המשכן עד בואם' של בני קהת, וע"כ דהא דהקדים קרא ונסעו בני הקהתיים משום דהיה מכון להם את הרוחות.

הילוך בני ישראל, **י"א** דהיו מהלכים כ'תיבה' דכ' 'כאשר יחנו כן יסעו' ו**י"א** כקורה דכ' במחנה דן 'מאסף לכל המחנות', ויהא דכ' 'כאשר יחנו' וגו' י"ל דיסעו ע"פ הדיבור כמו הותיה, ומ"ד כ'תיבה' ס"ל ד'מאסף לכל המחנות' משום שהיה מרובה באוכלוסין וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו.

לז מה מצטרף לבית למדוד בו תחום העיר, **יזין** ו**בליטות היוצאים מהכתלים נמדדים עם העיר**, ו**ילה"ס** האם **אזיר החצר** חשיב בית דירה ונמדד עם העיר, ואין להוכיח מבית שנפרץ מרוח אחת נמדד עמה, ומב' רוחות אינו נמדד, ואמרו דה"מ כשניטלה קורתו, ולכאי היי כחצר, אבל א"ל להוכיח כן, כיון דשאני בית שהוקף לדירה, משא"כ חצר.

מידת אלהיים אמה אינה בקרנות העיר ונמצא מרזיח בקרנות שהם עוד ב' א"לפים אמה וחי' מאות אמה.

פ"ה ה"ב

קרפף לעיר ע' אמה ושיריים, **לר"מ** נותנים, ול**חכמים** אין נותנים אלא בין שתי עיירות דאם יש קמא' ושליש ביניהן הר"י' **עיר אחת, ופי' רב דנח'** ר"מ וחכמים בקרא דכ' 'מקרי העיר וחוצה לה', לר"מ מדיכ' גם 'וחוצה לה' שמעי' דנותנים קרפף לעיר, ול**חכמים** מדיכ' 'מקיר העיר' שמעי' דאין נותנים לעיר, מדיכ' 'וחוצה לעיר' שמעי' דנותנים בין ב' עיירות, **אבל הָק'** לרב דנמצא בין ב' עיירות נותנים רק קרפף אחד ובמתני' תנן ב' קרפיטיות קמא' דלעיר, ופי' כבבלי דאה"נ וקאי אליבא דר"מ דיש קרפף לעיר אחת, ופי' מאי קמ"ל בב' קרפיטיות בין ב' עיירות.

ג' כפרים המשולשים אם יש בין שני החיצונים קמא' אמה ושליש עשה האמצעי את שלשתן להיות כאחד, **לשמאל איירי ג'** בשורה ואם יש קרפף בין עיר לעיר נעשו ג' כאחת, והיינו כרובן דנותנים קרפף אחד בין עיירות [א.ה. פי' ע"פ המבואר בבבלי שהובא לעיל, דסיפא כר"מ], **ולרב וחוצה לה'** בצובה כמין סגול, ורואים 'כל' עיר היוצאת מהשתים דאם יש אזיר של קמא' אמה ושליש ללא אזיר העיר השלישית הוו עיר אחת, ובלבד שלא יהא בין אמצעי לחיצון א"לפיים אמה שיוכל לילך מהחיצון לאמצעי, ונימא רואין.

ילה"ס האם אמרי' רואין **עיר אחת בין ד' ערים** ונימא רואין עינים ומאכן, והיינו כשבא ללכת בין כל הערים, אבל בין ב' אם רואי דלעיר, ורואים.

פ"ה ה"ג

לז אורך החבל למידת התחום, אין מודדין אלא בחבל, **לתנא דמתני'** של ג' אמה, ולא פחות לפי שהוא נמתח ונשכר, ולא יותר לפי שהוא נקמז מתקפל, ומפסדי, ואיכא **דתני** בחבל של ד' אמות.

מקום הנחת החבל, לא ימוד אלא כנגד לבו אם אינו רוצה לקוד בקרקע, ולא ישים זה כנגד צוואר וזה כנגד רגליו כיון דהחבל מתקצר והתחומין מתמעטין.

סוג החבל, איכא **דתני** בחבל של פשתן, **ואיכא דתני** בחבל של שלשלת שנמתח יפה, **ואמר ר'** **הושע** דאמנם אין מידה של אמת אלא בחבל של שלשלת כנ"ל, א"נ שלשלת של ברזל שישו נמתח, אבל כתיב בנביאים 'חבלים ופתלי פשתים' בידי וקנה המדה'.

היה ממנו ולנחל עה' אמה, **י"א** מודד בחבל של ג' אמה וחוזר כה' אמה לאחוריו, ו**י"א** בחבל ג' אמה והשאר בחבל ד' אמות.

אופן המידה כשאין הקרקע שוה, היה מודד והגיע לגיא, או לגדר מבליעו וחוזר למידתו, ואם הוא יותר מנ' מודד כנגד העיר ובלבד שלא יצא חוץ לתחום, וכע"ז אמרו **נחל צר מלמטה ורחב מלמעלה** עד ג' אמה רואין אותו כאילו מלא עפר וצרורות, ונחל הרחב מנ' מוסף והחל חוץ לתחום, ואם רואין אותו והעליה חלק משיעור התחום, וה"מ דמשערים למדרון כשהמדרון מרחיק ד"ט שהוא שיעור מקום.

היה הנחל מעוקם ככל אותו צד מודד באומד, וחוזר ועושה כן בהר.

מקדרין בהרים, אם אינו יכול להבליעו כגון שראשיו יוצאין חוץ לתחום, אמר ר"מ דמקדרין בהרים כאילו נוקב את ההר ומודדין דרך הנקב למעט מידת מדרונו, הנה לכו"ע אף לחכמים בתוספתא **אם העליון אותו החבל כנגד ראשו והתחתון כנגד מתניו**, אינה מידה ראויה, ואם **העליון כנגד מתניו והתחתון כנגד ראשו** לכו"ע הוי מידה אע"ג דכה"ג מאריך את התחום כו"ע מודו דמקדרין, אבל **תחתון כנגד לבו והעליון כנגד רגליו**, לר"מ מקדרין **לרובנו** לא.

אין מקדרין **בחבל ג'** אמה ודלא כבבלי דמקדרין בחבל של ד' אמות, דכה"ג מאריך טפי דכל ד' אמות מריח חצי קומת אדם, א"נ אתי לפרש דחכמים נח' על ר"מ ובעי חבל של ג' אמה, ולר"מ של ד' אמות, ודחכמי דהתחתון כנגד רגליו והעליון כנגד לבו.

אמרו בשם ר' חסדאי דאין מקדרין בערי הלויים אלא נותנים להם מידת יפה, ו**בעגלה** ערופה, שמודדין איו עיר קרובה לחלל, והנה בסוטה כז: מבואר דנח' בפי' המקראות דכ' 'אלפיים' וכ' 'אלף' לר"ע אלף למגרש ואלפיים לשבת, ולר"א אלף למגרש ואלפיים לשדות וכרמים, והק' אליבא דר"ע דתחום שבת ג"כ דאוי' כיצד בשבת מקדרין ובערי הלויים אין מקדרין.

אין קוברין בתחום הלויים דכ' 'ומגרשיהם יהיו לבתיהם ולכל חייתם', לחיים נתנו ולא לקברות.

פ"ה ד"ד

אין מודדין אלא מהמומחה הבקי במדידה, ואם נמצאו הקרנות שונים במידתם, אזול' אחר המרובה, ו**ההדיוט שריבה** אין שומעין לו, והנה מהא דלא כ' הירי' 'ההדיוט שמדד אין שומעין לו' לכאז משמע דהא דתנן אין מודדין אלא מן המומחה אינו לשון ומחה על תנאי ס' גרתי פ' שמודדים התחום ממקום השוה הישר, ולפי"ז מידת הדיוט שרירי זמני, מיהו קאמי הירי' דאף דשנים היו מודדים שמעי' למרבה, מ"מ שאני הדיוט שריבה כנגד המומחה, דשומעין למומחה.

נאמנות על התחום, אפי' עבד ושפחה נאמנים לומר עד כאן תחום שבת, דלא אמרו חכמים להחמיר אלא להקל, **ומשמע דתתומים אינם ד"ת**, ור' **מנא** אמר דד' אלפים מחזור שהות ד"ת, ור"ש **בן כרסנא** אמר דאין אסור מד"ת אלא יב' מיל כמחנה ישראל.

פ"ה ה"ה

לח האם ומתי מערבין את כל העיר, הנה אין מערבין עיר שלמה של רבים כדי שלא תשתבח תורת עירוב, ולכן אמרו **עיר של יחיד** שהשיכר לרבים, ונעשית של רבים ע"י שמכר להם, מערבין את כולה אף דעתה היא של רבים מ"מ היתה של יחיד, ועיר של **רבים** שנעשית של יחיד אין מערבין את כולה אף דעתה היא של יחיד מ"מ נידונה כבתחילה, א"כ משייר ממנה, **לר' יהודה** אם משייר כעיר חדשה שביהודה הנקראת קר, וכדכ' 'צגן וחדשה ומגדל גד' שיש בהן מימישים דיורין, ואפי' אנשים נשים וטף, ובלבד שיהיו מיישראל א"א מעכו"ם, ובלבד שיהיו פתוחים לתוכה ולא אחווי העיר, ולר"ש אם משייר ג' חצירות של ב' בתים בכל חצר.

חלוקת רה"ר הנה תני ר' יהודה דאין מערבין חציה, ואי"ל דקאי על עיר של יחיד דמערבין ודקא את כולה, וטועמא דאם לא יערבו כולם תהא רה"ר עוברת בתוכה ותהא חלוקה חציה אלו וחציה אלו, וכיון דהני וגוי דרסי בה, ס"ד דאי"א לסלק אלו אלו ע"י לחי, והטעם דאי"ל כן כיון דר' יהודה ס"ל דמתירין ע"י לחי מכאן ומכאן, ולחכמים לחי וקורה מכאן וצורת הפתח מכאן, [בבבלי וכן לעיל מיייתי להך ברייתא גבי מבוי המפולש לרה"ר, והכא משמע דקאי ברה"ר עצמה], ולכן אמרו דקאי על אלה דרנתיא בתוספתא דאפי' עיר גדולה כאנטוכיא ואין בה אלא דלת אחת בלבד, מערבין עליה ולא בעי שיעור כיון דאין רה"ר מפולשת בה, לא דמי לרה"ר, ואמרו ר"י דאין מערבין חציה דכה"ג לא מהני לחי לסלק דריסת הרבים אלו מאלו, אבל בעיר דמתני' מהני לחי מכאן ומכאן.

ומהא דמסלקין אלו לאלו, ש"מ דבני מבוי שנתנו קורה בחציו, הפנימיים מותרים ואם החיצוניים אסורים על הפנימיים אם דהחיצוניים עצמן אסורים, ואם נתנו גם החיצוניים כולם אסורים כיון דהוי רשות אחת אינם יכולים לחלק ע"י קורה, אלא יתנו בראש המבוי ויהיו כולם מותרים, וכן ה' **מבואות** הפתוחים למבוי ונתנו כל מבוי בפנ"ע אסורים, אלא יתנו בראש המבוי ויהיו מותרים וה"ה אם ישיירו את הקורות ויערבו בין כולם, אבל בא לומר דאין היתר ע"י ב' קורות טשאין מערבין יחד.

ר' פנחס עלה לא"י וראה קורה בראש מבוי המהוללים, וישאלם האם חלקו רשות, השיבו שנעשית לחיצונם כתלים ולא להיתר טלטול שבת.

פ"ה ה"ו

אמר לבנו לערב בשבילו, מי שהיה בביהש"מ במזרח ואמר לבנו מבוע"י לערב במערב, או איפכא, אם יש ממנו ולביתו א"לפיים אמה ולעירובו יותר מכאן, מותר לביתו ואסור לעירובו כיון דלא עלה עירובו מבני ח"ל דרוצה בעירובו בביתו, ואם לעירובו א"לפיים אמה ולביתו יותר מכאן, מותר לעירובו ולא לביתו, [וכיון דשייך שיהא קרוב לעירובו יותר מביתו בהכרח דבנו בצד השני היינו במערב ממנו ולא בצד מערב].

נתן עירוב בעיבורה של עיר ע' אמה ושיריים לא עשה כלום.

נתן עירוב חוץ לתחום מה שנשכר לרוח זו, הוא מפסדי לרוח שכנגדה.

פ"ה ה"ז

לט אנשי עיר גדולה הסמוכין לעיר קטנה שהניחו עירוב **סמוך** לעיר הקטנה, מהלכין את כל עיר קטנה, ואין אנשי עיר הקטנה מהלכין את כל עיר הגדולה כיון דלא נבעלה העיר הגדולה בתוך התחום דידה, **י"א** דעיר עצמה נחשבת לד' אמות ולתי ליה אלא אלקף ותתקצר אמה, וי"א דלא חשבי' לה כלל מהאלפיים אמה.

מי שהיה בעיר גדולה ונתן עירובו **בתוך** העיר הקטנה או איפכא, **לת"ק מהלך** את כולה כאילו היא ד' אמות וחוצה לה אלפיים אמה, **ולר"ע** אין לו ממקום עירובו אלא אלפיים אמה, וה"מ דנח' כשנתון העירוב בפלטיא דכה"ג: לר"ע לא חשיב כל העיר כד' אמות אבל **נתן העירוב בבתים** אף לר"ע כל העיר כד' אמות, **וילה"ס** באופן שיערבו כל העיר עירובי חצירות ושיטויפי מבואות, האם מודה ר"ע בנתן בפלטיא.

בראשונה היו בני טבריה מהלכין את כל חמתה דהוי עיר קטנה, ובני חמתה הילכו עד הכיפה שבטבריה, ועכשיו שהוסיפו בתים הכל כעיר אחת.

רבי האמין לרועה שבני מגדל היו עולין לחמתה ומהלכין את חמתה עד שמגיעין לחצר החיצונה הסמוכה לגשר ששם כלה אלפיים אמה, והתיר רבי כן ע"פ רועה זה אף דרועה פסול לעדות מ"מ לא גרע מעבד ושפחה דתנן לעיל דאמינ'ם.

רבי אמר שיהיו בני גדר יורדין לחמתה ועולין לגדר ובני חמתה לא עולין לגדר, **י"מ** מפני הרשויות שהיו בני גדר מכין בהם וחובטין בהם, ו**י"מ** משום דחמתה היא עיר קטנה וגדר היא עיר גדולה.

עיר שהרובה ואין בה דיורין, אבל מחיצותיה קיימות, **לר"א** מהלך את כולה וחוצה לה ד' אמות ולא דמי למערה דלהלן דמודים בה חכמים לר"ע, **ולשמאלא** אין לו ממקום עירובו

פ"ו ה"ד

שכירות מעכו"ם משתחשך ר' חמא התיב, ושמעו דר"י אמר פיה עשיתם, ור"ל אמר דלא יפה עשיתם, ופי' דלא נח' אלא יפה עשיתם ושכרתם כיון דעיתו קנין דלא דמי למקח וממכר בשבת, ולא יפה עשיתם שטלטלתם כיון דנכנסה שבת באיסור, וי"א לא יפה ששכרתם ולא יפה שטלטלתם דאיכא גם איסור שבת דלא דמי לביטול רשות שהו סילוק בעלמא, ושמא משום דבעי שכירות גמורה בשו"פ, א"נ אפי' אי בעי שכירות רעועה הוי מקח וממכר.

י"ה"ס האם אמר' **הואיל והותרה הותרה במחיצות**, והיינו ב' שעירוב עירוב אחד במחיצת שתי' דאין מטלטלין אלא בהיקף ב"ס כדין יחיד, אבל שיירא דהיינו ג' בני"א נותנים להם כל צרכן, ובא עכו"ם והוסיף על הב' עוד ישראל בשבת דאי אמרי' הואיל ונאסרה לא הותרו בו' סאין, ואי לא נאסרה מותרים בו' סאין, וכן י"ה"ס בהקפיו ג' יחד ובא עכו"ם ונטל אחד מהם בשבת האם מותרים רק בב"ס או הדותר בכל ה"א סאין, ומקור לספק דאמרו כל שבת שנכנסה בהיתר מותר באיסור, אסור, מלבד המנטל רשות, וי"א ק"מ המשכיר.

שכירות מבעל הפונדק המשכיר חדרים ואין השוכר נמצא כאן, **אמרו זקני הדרום** דשרי, ורשב"ל אסר כיון דהעכו"ם יכול להוציא, ואי"ל דמעתה אין בתינו שלנו מחמת דיכולים להוציא אותנו, כיון דאין אנוסים לצאת מבתינו אלא רק לדור עמנו, משא"כ השוכר בפונדק דיכול להוציא.

פ"ה ה"ה

בעל הבית שהיה שותף לשכנים לא לשם עירוב אלא לשם סחורה, והיינו בג' חצירות, והיה שותף לזה ביין ולזה ביין אי"צ לערב ולחד מי"ד אף שהיין בב' כלים ואין הכל שותפין כאחד ממ"מ בעה"ב מחבוב, ואם היה שותף לזה ביין ולזה בשמן, לת"ק צריכים לערב, ולר"ש אף בשמן ויין אי"צ לערב כיון דדרךן לשתות אניגרון ורואיין להתערב.

הא דשאני יין ויין מיין ושמן, י"א כיון דדרך ארץ שנו ואין מקפידין ביין ויין, משא"כ ביין ושמן, וי"א דמתני' דוקא בכלי אחד ויין ושמן אורחא דמילתא שאינם בכלי אחד.

מד לר"א בן תאמי בין יין ויין ובין יין ושמן אין מותרים עד שיערב, ואמר רב דהלכה כר"א בן תדאי, **ואמר ר"ז** תאמיא כר"מ, לר"ב מנא כר"מ דבעי שיתוף במבוי ובחצר ולא סמכינן על שיתוף לבד, כמבואר בפרק חלוץ, אבל לרבנן דברייתא סמכינן על שיתוף לבדו, **ולר' יוסה בר בון** כר"מ שאין מערבינ לאדם אלא לדעתו אבל לר"י זוכין לאדם שלא עירב שלא מדעתו.

נהו רב דאמר הלכה כר"א בן תדאי, נמצא דאליבא דר' מנא אמר ג"כ דהלכה כר"מ, וכדאמר ר' יוחנן **דנהגו כר"מ בעירובין** דבעי עירוב במקום שיתוף, ונתענית ציבור דיש נשיאת כפיים במנחה ונעילה תבעתין ומעמדות, וי"א אף **במגילות אסתר** כר"מ דתנן במגילה מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא ד"ת, לר"מ קורא את כולה.

פ"ה ה"ז

ה' חבורות ששבתו בטרקלין אחד וחלקוהו ע"י מחיצות, ולכולן יש פתח לטרקלין, לב"ש כל חבורה וחבורה צריכה לתת עירוב אם רוצים לטלטל לטרקלין, ולב"ה עירוב א' לכולם, דאיידי בפפליגותות מחיצות י"ט שאין מגיעות אעד התקרה, וכיון דאי"צ עירוב, ה"נ אי"צ עירוב לטלטל בחצר, אלא אחד, אבל במחיצות המגיעות עד התקרה וכן אם שרויין מקצתן בעליות וחדרים אף ב"ה מודים דצריך עירוב לכל חבורה וחבורה.

ה' חבורות בטרקלין המחולק שהיו **שותפים בעיסה** ובתבשיל שהיו מתעסקים במקום אפי'ו תבשיל אחד מערבין עירוב אחד לכולם, ור' שיינ הק' דמעתה אפי' שרויין בחדרין או בעליות פי' דאי"ו מחמת הטרקלין אלא מחמת העיסה, א"נ י"ל"פ שהיו שותפים ממש בעיסה, והק' דאפי' בלא טרקלין אפי' חלוקין לגמרי מהני השתופות לעירוב, מיהו בירו' הלן ה"א מבואר דלא סמכינן על שתופות דממילא אלא בשיתופי מבואר, אבל לא בעירובי חצירות, ועי' בר"מ הוראב"ד שהיתה להם ג' אחרת בירו' שם.

ב' בתים זה לפנים מזה ועירב הפנימי, אין החיצון צריך לערב כיון דלפנימי יש דריסת רגל אצלו ובוסל החיצון לפנימי, עירב החיצון הפנימי צריך לערב בואו ודריסת עליהם, [ואיכא במחזיק במיצר, דאם החזיק בפנימי צריך להחזיק בחיצון, ואם החזיק בחיצון אי"צ להחזיק בפנימן].

בית שער ליחיד, ב' בתים **ולא עירב הפנימי** ואיייר שאינו אוסר כגון שאינו בביתו, י"א דאין החיצון אוסר ונעשה בית שער לפנימי ואין הדר בבית שער אוסר ואי"צ עירוב, וש"מ בית שער ליחיד, אבל לרב אין בית שער ליחיד, אלא לרביים.

ב' בני"א, א' דר ברשות וא' שלא ברשות, עירב שיש לו רשות הותר השני שהוא נטפל אליו, עירב שאין לו רשות לא הותר שיש לו רשות.

פ"ה ה"ז

מה האחין שאוכלין על שולחן אביהן וישנים בבתיהן ודורים אחרים עממם בחצר, צריכינ עירוב לכא"א אף שאוכלין על שולחן אביהם, ואם שכח א' ולא עירב צריך לבטל רשותו, **וה"נ** כשמוליכין את העירוב לבית אחר, אבל אם כולם מווליכין לבית האחין אי"צ עירוב דבית שמניחין בו עירוב אי"צ ליתן עירוב.

עיקר דיוורין, לרב מקום שינה, ולשמואל מקום פת, ושמע'י דהכי ס"ל לשמואל מדאמר שמואל הזורק מרה"י לרה"י דרך הר"ר למעלה מ"י שבות היא דס"ל למעלה מ"י רשות אחרת היא, והיינו כיון דניחא תשמישה לפת, והא דמשמע דעיקר דיוורין במקום שינה ממנתי' שהולכין לישן בבתיהם, י"ל דאה"נ אוכלים בבתיהן, אלא דמקבלין מנותיהן מאביהן.

הא דאין האחין חשיבי כשותפין ותני לעיל דשותפין ביין ויין אי"צ עירוב, ואף דמבואר הלן ה"ח דלא מהני שיתוף דממילא דעירובי חצירות, י"ל דשאני שבת ראשונה דהתייר מדוחק, א"נ הכא שאני דהוי שותפין בכל מאכלם, ומ"מ י"ל דשאני הכא דאביתן מזהה להן רק מה שאוכלין, אבל מהני שיתוף זה דאם מניחים שם העירוב, דאי"צ לערב דכה"ג אין האחרים אוסרין עליהם.

שמואל אמר **דיכולים לערב בככר אחד**, הנה אין לפרש דס"ל מקום שינה עדיף כיון דשמואל ס"ל מקום פת עדיף, אלא י"ל"פ חדושיש שמואל דשרי לערב בפת אחד ששותפים בו, אף דאין מערבין בפרוסה אפי' היא מאפה סאה, מ"מ מהזי ככר אחד לכמה שותפים.

האם בית שמניחים בו את העירוב צריך ליתן עירוב, מבואר במתני' דהאחין אי"צ לערב אם נותנים בבינם את העירוב, ומצינו מנ"י דלב"ש צריך ליתן ולב"ה אי"צ ליתן, ואמר ר' המנונא דאי"צ כלום כיון דענין עירוב שקובעים חיד ובבית זה ודאי קבוע דיוורין, ור' חסדאי אמר דבית שמניחים בו את העירוב נעשה כשותף ולכן צריך שיהיה לו פת והק' ר' המנונא לר"ח מנח"י רבנן, דנהג **מבוי שבצד אחד ישראל ובצד אחד עכו"ם** ועירבו הישראלים בניניהם, אף דבישראל אחד אין העכו"ם אוסר עליו, מ"מ לר"ה **בשם רב** אם עירבו דרך פתחים העכו"ם אוסר דס"ל דאין העירוב עושה אותן אחד ממש ליחשב כחד לגבי העכו"ם [דה"מ דגזרו דעכו"ם אוסר בתרי], **ובשם ר' יוחנן אפי'** עירבו דרך חלונות שהיו בתיהם פתוחים לחצר דרך החלון, אין העכו"ם אוסר עליהם אף דכה"נ יש לחוש שלא יפחד הישראל לדור שם, מ"מ לא גזרו כיון דלא שכיחא, ואין העכו"ם אוסר, משום דהעירוב עושה אותן אחד, ולפי"ז הק' ר' המנונא דלא הוה כשותפין ובית שמניחים בו העירוב ג"כ צריך ליתן עירוב, ודא חזינן דלא חשיב כחד, וא"כ יאסורו **ע"י העכו"ם** ואף רב דפליג מה"מ לגבי דחשיבי כתרי לגבי עכו"ם, אבל ע"י עירוב מודה דהוה כחד, ואפשר דס"ל לירי' דר"ח ס"ל דעירוב משום קנין ונעשים הכל שותפים בכל הבתים, אבל צ"ע דאי לא נתן פת להדיא במאי קנה עירוב, וצ"ל דר"ח ה"ק דנעשה שותף היינו דעירוב משום קנין ובית שמניחין בו אי"צ ליתן פת משום דאיהו נותן את ביתו.

עירוב בב' מקומות, בני המבוי שנתנו עירובן בב' מקומות, אם חילקו מחמת שאין מקום בכלי הריי"ז

מותר, ואם בשביל לחלוק שמקפידין שלא יתערב הריי"ז אסור, ור' יוסה היה מבזה לזו שאמרה שנתנה עיגול גדול מכולם שנתנה בו סימן, ומקפדת על כך, ואי"ז עירוב.

ר' יוסי בר בון היה **מברך על העירוב בליל שבת**, לומר שנעשה בו מצוה.

מערבין בבית ישן והיינו בית שהניחו בו כבר, מפני דרכי שלום שלא יתרעם זה שהניחו אצלו משום שהיה נפטר מליתן פת, וכן שניאה שחושדין אותו שגונב מהעירוב.

פ"ה ה"ח

מזו מבוי ושיתוף, ה' חצירות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי ועירבה כל חצר לעצמה, ולא נשתתפו במבוי, מותרין בחצירות ואסורין במבוי דלא מהני עירוב החצר לשיתוף המבוי, והיינו כר"מ כפי שיבואר, ואם נשתתפו במבוי מותרין כאן וכאן.

עירבו בחצירות ונשתתפו במבוי ושכח א' מבני החצר **לערב**, מותרין כאן וכאן דכיין דהשתתף סמכינן בעירוב על השיתוף, ואם שכח א' מבני המבוי להשתתף מותרין בחצירות ואסורין במבוי דעירוב לא מהני לשיתוף בכל גזונו, שהמבוי לחצירות כחצר לבתיים, וה"מ דמותרים בחצירות שהן פתוחות למבוי, אבל אם אינם פתוחות למבוי, אפי' עירבו אסורות, וכר"ע דאמר דריסת הרגל אוסרת ואפי' דריסת הרגל המותרת במקומה אוסרת את חברתה.

האם בעי שיתוף במקום שעירבו החצירות, לרבנן לא בעי כיון דכל החצירות כחד עם המבוי, **ולר"מ** בעי גם עירוב וגם שיתוף והיינו ירשאי דמתני', ונהגו הכל כר"מ בהא, ובת"ב נשיאת כפיים במנחה ונעילה של תענית ומעמדות, וי"א אף במגמילת אסתר דבעי לקרוא כולה.

אף דר"מ ס"ל דמהני ביטול רשות לשוכח לערב, והם מבטלין לו [א.ה. ופמ"ד לעיל מב. דחזור חלילה], מ"מ יכול לסמוך על שיתוף, ואף דר"מ ס"ל דבעי שיתוף ועירוב [ואמר לחכמים דס"ל דמסי בשיתוף דמשכחים תורת עירובין], אין לישב כמ"ד דפי' בטעמא דר"מ דבעי תרתי דחיישי' שמא ילך לחצר שאינה צריכה שיתוף, כגון חצר רוגלת שמא שיש לו ב' חצירות ואחת מהן רגילה לילך של מבוי אחר, והוא רואה אותן מערבין ולא משתתפין וסבור לומר דעירוב מועיל ללא שיתוף, דה"נ בשוכח יאמר כן, אלא י"ל דלר"מ מהני לסמוך על שיתוף כמ"ד דפי' בטעמא דר"מ דבעי תרתי' שמא ילך לחצר שכבר שותתפו בה, והוא רואה אותן שלא מערבין ולא משתתפין, ואף הוא לא מברר ומשתתפו אבל בשוכח לא חיישי' להכי, דרואה את העירוב של אחרים.

מקום הנחת העירוב והשיתוף, עירוב בחצר ושיתוף מבוי, ואם רצו להשתתף בפת של עירובי חצירות אין משתתפין, ואם רצו לערב בפת שנשתתפו במבוי הוי עירוב, וכדנתיא דלר"מ בעי תרתי, ולחכמים מהני השיתוף למבוי ולא העירוב לשיתוף.

כמה חצירות יהיו מבוי, **לרב** ושמואל אין פחות מב' חצירות, ואמרו אפי' חצר מכאן וחצר מכאן, **ובשם ר' יוחנן** אפי' חצר מכאן ובית מכאן או בית מכאן וחותות מכאן, **ולר' נחמן ב"ר** אין מבוי פחות מב' חצירות ואין חצר פחות מב' בתים.

מבוי שאורכו ורוחבו שוין, אינו ניתר בלחי וקורה אלא בפסין כחצר, ואמר רב דאורכו יתר על רחבו כל שהוא הוי מבוי, ואמרו דחצירות דאי"ז מרובעות הן ואינן נקראות מבוי.

הפריש שקלו ומיתו פי' של מחצית השקל יפלו הדמים לנדבה, **מותר עשירית האפה של כה"ג** שמקריב כל יום ויום ואינו מצריך למחה, לר' יוחנן יולכים לים המלח דאי"ז לצרפן עם של יום אחר, **ולר"א** יפלו הדמים לנדבה דכל ק"ק מותרין נדבה.

להערות והארות וקבלת הגליון, ניתן לפנות במייל: lishne.klile@gmail.com

כמו"כ ניתן לקבל את הגליון בנקודות ההפצה ובמייל של 'מכון תמצית הש"ס': 7692282@gmail.com